

Jesús Tté Buaë Kit Juan tö Juan

Yëkkuö i' kit Juan tö e' dör Jesús ttökatapa dabom eyök k_i b_öl e' eköl. Yëkkuö i' k_i Juan tö Jesús ttökata eköl tté cheke (13.23; 19.26; 20.2,21; 7.7, 20, 24). E' kièitö “Jesús ttökata dalër tajë iéna e'.” Ibikeitsèsö tö Juan wák tso' e' chök es. Ie' dör Israel aleri. Ie' ena iël Santiago e'pa ki' Jesús tö ittökataie. Ie'pa bak kanablök nima kli'uk. Ie'pa bak senuk batsöri tajë me'r Galilea e' o'mik tsinet. Iklö'wésö tö yëkkuö i' kit ie' tö Jesús kune' e' k_i duas de dabom paryök ena suliyök e' shu ulat (80-90 DC).

Ie'pa tö ibikeitsè tö ie' tö ikit Israel aleripa bak senuk bánet Israel esepa a. Juan 20.31 ee ie' tö se' a ikkachè tö iie ie' tö yëkkuö i' kit. E' tö ichè i' es: yëkkuö i' kitule as a' tö iklö'ù tö Jesús dör Skököl Alà pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Nies ikitule as sene michoë dö a' ulà a' a' erblö ie' mik e' wa. Es Juan tö ikit. Yëkkuö i' k_i ie' tö se' a ikkachè bua'iewa tö Skököl dör Jesús Yë.

Mik Juan wötënewa s'wöto wé a dayë nane kiè Patmos ee etä ie' dewatke kékëlaie. Mik ie' bak ee, etä Jesús tö ie' ka' yëkkuö kiè Apocalipsis e' shtök. Nies ie' tö yëkkuö tsitsirla skà kit dökä mañat.

Skököl Ttö yöne s'ditsöie

¹ Tsawe ta eköl kiè Skököl Ttö e' tso'tke. Ie' tso' Skököl ta, nies ie' dör Skököl. ² Kenet ie' tso'tke Skököl ta. ³ Skököl tö iyi ulitane yö' ie' ta ñita. Kë ì ku' ká i' k_i, e' kë yöneñak ie' wa. ⁴ Ie' dör sene

michoë e' wák. Ie' dör wës bö'wö es, e' tö se' er ñi'weke. ⁵ Bö'wö ñe' tö se' er suluë tso' wës stui a es e' ñi'wemir. Kë ì sulu e' alöpa*k*a i*k*i.

⁶ Wëm eköl patkë'bitu Skëköl tö e' kië Juan. ⁷ E' dë'bitu yi dör bö'wö ñe' ttekölie ittë pakök as suli-tane erblö imik Juan tö ittë pakeke e' wa. ⁸ Ie' wák kë dör bö'wö ñe', erë ie' dë'bitu ittë pakök.

⁹ Yi dör bö'wö ñe' e' dör bö'wö chökle datse ká jai a sulitane er ñi'woie e'. ¹⁰ Ká i' kos yö' Skëköl tö ie' ta ñita, erë mik idë'bitu ká i' a, eta ká i' wakpa kë éna iane tö yi dör ie'. ¹¹ Ie' dë'bitu iwák ká a ena iwák ditséwopa a, erë e'pa kë wá ikinewa. ¹² Erë wépa tö ikiéwa ta ierblé imik, esepa a kawö méitö as idörak Skëköl ala'rie. ¹³ Ie'pa de Skëköl ala'rie, erë e' kë dör wës se' ala'r kurke yé wa mì wa es. Ie'pa de Skëköl ala'rie ie' wák er wa.

¹⁴ Wé kië Skëköl Ttö ñe' yöne s'ditsöie ta isene' sa' shua. Ie' dör Skëköl Alà eköl ë e'. Ie' wa Skëköl er buaë chö se' a ena wës Skëköl dör moki, e' kos kkayëne se' a. E' su' sa' tö. ¹⁵ Juan tö ie' ttë paka' ta ichéitö aneule: “Wëm i' yé'yö a' a mik ye' iché tö wëm eköl daiä ye' ukuöki s'pattök ye' skéie, e' tso'tke ká iaiä ye' yöki, e' kuëki ie' dör buaë ichökle ye' tsata.”

¹⁶⁻¹⁸ Skëköl ttë dalöiëno e' mène Moisés wa. Erë kos Skëköl er buaë chö se' a ena wës ie' dör moki e' jchenewa sa' wá Jesucristo wa. Kë yi wá Skëköl suule iwöbla wa, erë ilà eköl ë tkërie iyé ta, e' dör ñies Skëköl, e' tö iyé kkaché se' a. E' kuëki ie' dör er buaë chökwak. Ie' er buaë kí ché se' a taië shute.

*Juan dör S'wöskuökwak e' tö Jesucristo ttë pake
(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)*

¹⁹ Judiowak wökirpa tö sacerdotepa ena Leví aleripa, e'pa welepa patké Juan ska' ichakök: “¿Yi dör be'? ¿Be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?”

²⁰ Juan kë wä iblène. Ie' tö ie'pa iüté yësyësë:

—Ye' kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.

²¹ Ie'pa tö iskà chaké:

—E'ma ¿be' dör yi? ¿Be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e'?

Juan tö ie'pa iüté:

—Au, ye' kë dör ie'.

Ie'pa tö iskà chaké:

—¿Be' dör Skëköl tö iyë'at tö itteköl skà datse e'?

Etä Juan tö iüté:

—Au, ye' kë dör ie'.

²² Etä ie'pa tö iskà chaké ia:

—E'ma, ¿be' dör yi? Sa' ki ikiane jchenowa yësyësë chène yi tö sa' patké e'pa a. E' kueki ichö sa' a tö ¿yi dör be'?

²³ Juan tö ie'pa iüté:

—Ye' dör wé yë' Skëköl tteköl Isaías tö e'. Ie' tö iyë': ‘Ká sir poë wé kë yi serku' eë yile ttöraë aneule, e' tö icheraë: A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki. E' dör wes ñala yuèsö yësyësë ie' yöki es.’*

²⁴ Etä wépa patké fariseowakpa tö ttök Juan ta,

²⁵ e'pa tö ie' a iskà chaké:

—Be' kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', be' kë dör Elías, be' kë dör Skëköl tteköl ñe', e'ma ¿i kueki be' tö s'wöskueke?

²⁶ Ie' tö iüté:

—Ye' s'wöskueke di' a, erë eköl dur a' shua kë ijcher a' wä tö yi idir, ²⁷ e' döraë ye' ukuöki kanablök ye' skéie. Ie' dör këkë tajë ye' tsata, e'

* **1:23** Isaías 40.3

kuęki ie' klöckuö kicha ě kě wötsėnanuk ye' siarla e' a.

²⁸ E' kos tka Betania. Ká e' atę di' kię Jordán e' wishęt. Eę Juan tso' s'wöskuök.

Jesús dör Skėköl obeja jchėne e'.

²⁹ Bule es ta Juan tő Jesús suę tő idatse ie' ska' ta ichėitö: “Isaú. Wı idatse e' dör Skėköl obeja pupula patkėbitu jchė ì sulu wambleke sulitane tő e' nuı olo'yoie e'. ³⁰ Ie' wı paka' ye' tő a' a mik ye' tő iyė: ‘Eköl doia ye' ukuöki, e' tso'tke ká iaiaę ye' yöki, e' kuęki ie' dör buaę ichökľe ye' tsata.’ ³¹ Ye' wák kě wá ijcher bua'iewa tő yi dör ie', erė ye' tő s'wöskueke as Israel aleripa wá ijcherwa tő yi dör ie'.”

³² Nies Juan tő ichė: “Ye' isuę tő Wiköl Batse'r datse ká jaı a nubölie, e' atę ie' a. ³³ E' yöki ye' kě wá ijcher tő yi idir, erė Skėköl tő ye' patkė' s'wöskuök di' a, e' tő ye' a iyė: ‘Yi ki Wiköl batse'r de atę ie' a, e' dör wė tő a' iekewa Wiköl Batse'r a e' wák.’ ³⁴ E' suę ye' tő, e' kuęki ye' tő ichė a' a tő ie' dör Skėköl Alà ichökľe.”

Jesús ttökatapa tsá

³⁵ Bule es ta Juan durne eę ta ie' ta ittökatapa de böľ. ³⁶ Mik Juan tő isuę tő Jesús damia e' wa, etę ie' tő ichė ie'pa a:

—ıWēm wı dör Skėköl obeja pupula patkėbitu jchė se' skėie e'!

³⁷ İ chė Juan tő, e' ttsę Juan ttökatapa böľ tő, etę e'pa mıyal Jesús itöki. ³⁸ Jesús e' wötrėene ta isuę tő idatserak ie' itöki ta ichakėitö:

—İ kiane a' ki?

Ie'pa tő iiütė:

—A Rabí (judioie ttè e' wà kiane chè s'wöbla'ukwak), ¿wé be' serke?

³⁹ Eta ie' tö ie'pa iüté:

—A' shkõ isaük.

Eta ie'pa míyal ie' ta, ta wé ie' serke, e' sué ie'pa tö. Mik ie'pa mía ie' ta eta diwö detke tkël. Ie'pa e' tséat ie' ska' dö katuirketke ekkë.

⁴⁰ Ittökatapa böI tö Juan ttö ttsè' ta imineyal Jesús itökí, e' eköl kiè Andrés, e' dör Simón Pedro èl. ⁴¹ E' ukuökí bet ta Andrés tö ièl Simón e' kué ta ichéitö ia:

—Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, e' kué sa' tö. (“Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie” e' kiè judioie “Mesías” ena griegoie ikiè “Cristo”).

⁴² E' ukuökí ta Andrés wa Simón mítser wé Jesús tso' ee. Mik Jesús tö Simón sué, eta ie' tö iché ia:

—Be' dör Simón, Juan alà, erè be' kirdaë Cefas (griegoie s'kiè Pedro, e' wà kiane chè ák.)

Felipe ena Natanael e'pa kié Jesús tö ittökatapaie

⁴³ Bule es ta Jesús tö ibikeitsé tö “ye' mi'kea Galilea.” Kam ie' mi' e' yöki ta ie' tö Felipe kué ta ichéitö ia:

—Be' shkõ ye' ta ye' ttökataie.

⁴⁴ Felipe dör ká kiè Betsaida e' wak. Andrés ena Pedro e'pa serke ñies Betsaida. ⁴⁵ Felipe tö Natanael kué ta ichéitö ia:

—Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie kit Moisés ena Skököl ttekölpa tö yëkkuö kí, e' wák kué sa' tö. Ie' dör Jesús, José serke Nazaret, e' alà.

⁴⁶ Natanael tö iché:

—¿Ì buaë döttsami Nazaret?

Felipe tö iché ia:

—Be' shkõ sa' ta, ta iwà saú.

⁴⁷ Mik Jesús tō isué tō Natanael datse ɬa ichéitō:
—Wēm wí e' je' dör Israel aleri bua'ie. Ie' kě
kächöta'.

⁴⁸ Natanael tō ie' a ichaké:

—¿Ì be' a ichök tō ye' dör es?

Ie' tō iüté:

—Ye' kě ku' dur ee, erë kam Felipe tō be' kiö, e'
yöki ye' tō be' su' higuera klö dikia.

⁴⁹ Natanael tō iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, ¡Be' dör Skököl Alà ichök! ¡Be'
dör Israel aleripa blú ichök!

⁵⁰ Jesús tō ie' iüté:

—Ye' be' a iché tō “ye' be' su' higuera klö dikia,”
¿e' è kueki be' erblé ye' mik? Erë e' tsata be' tō iki
sueraia.

⁵¹ Ñies ie' tō iché:

—Moki ye' tō a' a iché tō ká jaì sueraë a' tō áie ɬa a'
isueraë tō ye' dör S'ditsö Alà e' dör wes klökata† es
shkokaie ká jaì a, e' ki Skököl biyöchökwakpa shköke
wö'k wa'k.

2

Ulabatsè kèwö tkö'weke Caná

¹ Böiki es ɬa ulabatsè Caná aɬe Galilea ee, ee Jesús
mì tso'. ² Ñies Jesús ena ittökatapa kiule, e'pa de
ulabatsè e' kèwö tkö'uk. ³ Mik ie'pa vino enewa,
eɬa Jesús mì tō iché ie' a:

—Vino enewa.

⁴ Jesús tō ie' a iché:

—¿Iöck be' tō e' ché ye' a? Kam ye' kèwö dö iwà
kkachoie tō yi dör ye'.

† **1:51** Génesis 28.11 saú.

⁵ Etā imì tō iché íyi watiökwakpa a:

—Ì kos chekeitö a' a, e' ú a' tō es.

⁶ Ee skaṽ tso' teröl (6) judiowak e' batse'ukerak Skököl a, e' dí dapa'woie. Skaṽ ek ã a di' choka galon döka dabom böyök (20) ö dabom mañayök (30) ekkë. ⁷ Jesús tō iché watiökwakpa a:

—Skaṽ ikkëpa wà iökā chië di' wa.

Tā watiökwakpa tō iwà iékarak es. ⁸ Etā Jesús tō iché iarak:

—I' tā itsá yöttsā elkela tā itsúmi ikéwö tkö'uk wökir a pattsé.

Es ie'pa tō iwé. ⁹ Etā iwökir tō di' yöne vinoie e' pattsé. Ie' kë wā ijcher tō wé vino e' datse (erë watiökwakpa tō di' yéttsa, e'pa ã wā ijcher tō wé idatse.) E' kueki ie' tō wëm ulabatske, e' kié ¹⁰ tā ichéitö ia:

—Sulítane wöblane vino bua'iewā, ese watiök kewe. Mik s'kiulepa tō iyé taië, etā vino ëse watieke. Erë be' tō vino bua'ie blé, ikkë erpa be' tō iwatieke.

¹¹ I' wé Jesús tō Caná aṽ Galilea ee, e' dör ì kë or yi a ese tsá o' ie' tō. E' wa ie' tō ilo taië, e' kkaché ie'pa a, tā ittökatapa erblé ie' mik.

¹² E' ukuöki tā ie' mía imì tā, iëlpa tā, ñies ittökatapa tā, ká kië Cafarnaúm ee. Ee ie'pa e' tséat ká böt ká mañat ekkë alè.

Jesús tō Skököl wé batse'wé

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wé dökewatke tsinet, e' kueki Jesús mía Jerusalén kawö e' tkö'uk. ¹⁴ Mik ie' de Skököl wé pamik, etā ie' tō obeja ena bakala pupula ena nuböl ese

wataukwakpa kué. Ñies inuköl mane'ukwakpa* kuéitö tulurdak imesa o'mik. ¹⁵ Ta ie' tö tsa' tréwa, e' wa ie' tö iyi wataukwakpa kos tré'wéyal iobeja ibakala tso' kos e' ta. Ñies inuköl mane'ukwakpa inuköl tulétsaitö ta imesa trélurka. ¹⁶ Ie' tö iché nuböl wataukwakpa a:

—¡Iyi i' yölur sēraa! ¡Kē ye' Yē u klö'warwa a' iyi watuöie!

¹⁷ E' ukuöki ta ittökatapa éna ianewa tö Skököl yēkuö tö iché: “Be' u dalēr taiē ye' éna, e' tsatkeraē ye' tö dö ye' duōwa ekkē.”

¹⁸ Judiowak wökirpa tö ichaké Jesús a:

—Ì kē or yi a ζe' wése wēmi be' tö sa' a iwà kkachoie tö be' wa kawö ta' iyi ikkē woie?

¹⁹ Ie' tö iiüté:

—U i' tkéttsa a' tö, e' ta böiki es ta ye' tö iyuékane.

²⁰ Ie'pa tö iché ia:

—U i' kané dör duas dabom tkëyök kí teröl (46), etā ζwes iyuékami be' tö ka mañatk ē?

²¹ Erē u cheke ie' tö, e' dör iwák e' chöke.

²² E' kuēki mik ie' shkenekane, etā ittökatapa éna ianewa tö ie' tö iyē' es. E' kuēki ie'pa tö Skököl yēkuö ena i' ye' Jesús tö e' klö'wé.

Jesús wa sulitane er suule buaē

²³ Mik Jesús tso' Jerusalén Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwö tkö'uk, etā i' kē or yi a ese weke ie' tö taiē. E' kuēki taiē pē' erblē ie' mik.

²⁴ Erē ie' wa ie'pa er suule buaē, e' kuēki kē ie'

* **2:14** inuköl mane'ukwakpa: Inuköl tso' Skököl wé a, e' dör kuā'ki, kē dör inuköl tso' judiowak wa iyi tuöie bánet ese. E' kuēki yi tö iyi tuēke eē, ese kawötā ie'pa inuköl mane'uk inuköl ñe'se wa.

erblène ie'pa mik. ²⁵ Ie' wák wá ijcher buaë wës sulitane er dör. E' kuëki kë yi a ì yënuke ie' a tò wës se' er dör.

3

Jesús ena Nicodemo tté ñita

¹ Wëm tso' eköl kiè Nicodemo, e' dör judiowak wökirpa eköl. Ie' dör fariseowak. ² Ká et nañewe ie' de Jesús ska' ta ichéitö ia:

—A S'wöbla'ukwak, ì kë or yi a ese weke be' tö. Skéköl kë kúpa be' ta, e'ma kë be' a ì onuk. E' kuëki sa' wá ijcher tò ie' tò be' patké' sa' wöbla'uk.

³ Jesús tò iché ia:

—Mokì ye' be' a ichè tò yi kë skà kúnene etökichane, ese kë döpa_{wá} ì blúie Skéköl tso' e' a.

⁴ Nicodemo tò ie' a ichaké:

—Mik s'de këchke, eta ¿wës s'kurmine etökichane? ¿Wës s'mi'mi_{wáne} s'mi shu_a, e' kurmi etökichane?

⁵ Jesús tò iüté:

—Mokì ye' be' a ichè tò yi kë kune di' wa ena Skéköl Wiköl wa, ese kë döpa_{wá} ì blúie Skéköl tso' e' a. ⁶ S'kune s'mi wa s'yé wa ese ser wës s'ditsö ser es, eré yi kune Skéköl Wiköl wa, ese ser wës Skéköl ser es. ⁷ Ye' tò be' a ichè tò be' kawöta kúnukne etökichane. ¿Wës e' tò be' tkiwemi? ⁸ Ì wakaneweke Skéköl Wiköl tò se' a, e' dör wës siwa' bitsirke ká wa'ñe es. E' blar ttsésö, eré wé idatse ena wé imirö e' kë jcher s'wá. Es itköke sulitane kune Skéköl Wiköl wa e'pa ta. Se' wá ijcher tò ie'pa kúnene Skéköl Wiköl wa, eré kë se' wá ijcher wës iwà tköke.

⁹ Nicodemo tò iskà chaké:

—¿E'ma ima iwà dör?

¹⁰ Eta Jesús tò iüté:

Be' dör s'wöbla'ukwak dalöiërta' taië Israel aleripa shua ese, erë ¿wes be' kë wa iyi ikkë jcher?
 11 Moki ye' tö be' a ichè tö ì jcher sa' wa, e' cheke sa' tö a' a, ñies ì sué sa' tö, e' pakeke sa' tö, erë a' kë éna sa' ttö klö'wak yës. 12 Ýi tso' ká i' kî, ese wa ye' tö ikleeke a' a, erë e' kë klö'wè a' tö. Ye' mú tö ipakè iyi tso' ká jai a ese wa kë kleaule, e'ma ¿wes e' klö'wèmi a' tö?

13 “Kë yi mine'ka ká jai a ese dene ká i' a. Erë ye' dör S'ditsö Alà, e' datse ká jai a, e' kueki iyi tso' ee e' jcher seraa ye' wa buaë. 14 Mik Israel aleripa bak ká wé kë yi serku', ese ké a, eta Moisés tö tabechka yué tkabë diökölie,* e' batséwaitö kalka mik ta itkéka. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' kawöta tkéka kal mik 15 as wépa erblé ye' mik, esepa ulà dö sene michoë e' ska'.” Es Jesús tö iché Nicodemo a.

Skököl éna sulitane dalër

16 Skököl éna ká ulitane wakpa dalër taië. E' kueki ie' alà eköl ë, e' me'ttsaitö ttèwa se' skéie, as yi erblé imik esepa kë duöwa aishkuö ta, e' skéie sene michoë dö iulà a. 17 Skököl kë wa ilà patkëne ká i' a se' kichatöksa. E' skéie ipatkë'itö se' tsatkök.

18 “Yi erblé Skököl Alà mik, ese kë kichatëne. Erë yi kë erblëne imik, ese kë erblëne Skököl Alà eköl ë e' mik, e' kueki ikichatënettsatke. 19 Skököl Alà dë'bitü ká i' a, e' dör wes bö'wö es se' er ñi'woie. Erë s'tso' ì sulu wamblök, esepa dör wes s'tso' stui

* **3:14** Moisés tö tabechka yué tkabë diökölie: Israel aleripa ukyëne Skököl kî ena Moisés kî. E' nuíie Skököl tö tkabë patkë' ie'pa ttökulur. Erë Skököl tö iyë' Moisés a tö tabechka yuö tkabë diökölie ta ibatsöwa kalka mik as wépa duökewatke esepa isaü ta ibuarne. Números 21.4-9 saü.

a es, e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie. Ie'pa kë k_i ie' kiane. E' kuek_i wépa kë erbléne ie' mik, esepa kichatënetke. ²⁰ Wépa tö ì sulu wambleke, esepa éna suluë Skéköl Alà ar. Ie'pa kë k_i Skéköl Alà ttè kiane ttsè as ì sulu wamblekerakitö, ese wà kë kkayërwa. E' dör wës s'tso' stui a kë shkakwa bö'wö olo ska' es. ²¹ Erë wépa serke wës Skéköl ttè moki tö ichè es, esepa k_i Skéköl Alà kiar buaë. Ie'pa dewa buaë Skéköl Alà dör wës bö'wö es e' ska' iwà kkachoie tö ì wëke ie'pa tö, e' wëkerakitö Skéköl batamik.”

Juan S'wöskuökwak tö iché tö Jesús dör ie' tsata

²² E' ukuök_i ta Jesús mía Judea ittökatapa ta. Eë ie' e' tséat ká taië ie'pa ta s'wöskuök. ²³ Ñies Juan tso' s'wöskuök ká kiè Enón eë, eë di' tso' taië e' kuek_i. Ká e' atë tsinet Salim. Pë' döke ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöskueke. ²⁴ (Íyi ikkë kaneone kam ie' wötërwa s'wöto wé a, e' yöki.)

²⁵ Erë ie' ttökatapa welepa ñi iütémi judiowak eköl ta, ie'pa e' batse'uke di' wa, e' tté k_i. ²⁶ E' kuek_i ie'pa míyal Juan ska' ta ichéitö iä:

—A S'wöbla'ukwak, wëm dë' be' ska' Jordán di' wishet ye' be' tö, e' wák tso' s'wöskuök ta sulitane mi'ke ie' ta. ¿E' kë tö be' tsiriwè?

²⁷ Juan tö iüté:

—Au, e' kë tö ye' tsiriwè. Skéköl kë wa se' a ikéwö mène, e' ta kë se' a ì onuk yës. ²⁸ Ye' tö iyè' tö 'ye' kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', erë ye' patkëne'bitü ie' yöki keweie, e' ttsé' a' wákpa tö buaë. ²⁹ Mik ulabatske, eta alaköl dör iwëm icha. Eta iwëm sini' tso' eë, ese tö wëm ttö ttsé, eta e' tö ie' ttsé'wé buaë. Ye' dör wës wëm sini' es. E'

kuək̄i ye' t̄tsë'ne buaë i'ñe t̄o sulitane mi'ke Jesús ta. ³⁰ Ie' kawōtā kik̄ek̄ā taj̄e ye' tsatā, e' sk̄eie ye' ké e' wōōkwa diōshet.

Jesús dat̄se k̄ā jaī a

³¹ Yi dat̄se k̄ā jaī a, e' d̄or sulitane tsatā. Wépa tso' k̄ā i' k̄i, esepa d̄or k̄ā i' wakpa, ì tso' k̄ā i' k̄i, ese ẽ cheke ie'pa t̄o. Er̄e yi dat̄se k̄ā jaī a e' d̄or sulitane tsatā. ³² Ì s̄ule ie' w̄ā ena ì t̄tsëule ie' w̄ā k̄ā jaī a ese pakekeit̄o, er̄e p̄e' kibiiepa k̄e w̄ā ie' t̄t̄e kl̄ōne. ³³⁻³⁴ Yi patk̄e'bit̄u Sk̄ek̄ol t̄o e' a Sk̄ek̄ol Wik̄ol m̄ene taj̄e sh̄ut̄e, e' kuək̄i ie' t̄o Sk̄ek̄ol t̄t̄o pakekene. E' kuək̄i w̄epa t̄o ie' t̄t̄e kl̄ō'w̄e, e' wa esepa tso' ichök t̄o Sk̄ek̄ol t̄t̄e d̄or mokīe. ³⁵ S'ȳé éna ilà dal̄er taj̄e, e' kuək̄i íyi ulitane méat̄it̄o iulà a. ³⁶ Wé erblé Sk̄ek̄ol Alà mik, ese ser michoë. Er̄e w̄e k̄e t̄o Sk̄ek̄ol Alà t̄t̄o iut̄e, ese k̄e ulà d̄ōpa s̄ene michoë ska'. E' sk̄eie Sk̄ek̄ol k̄esik me'rie iki.

4

Jesús t̄t̄e alak̄ol ek̄ol t̄a Samaria

¹⁻³ Fariseowakpa t̄o itt̄sé t̄o Jesús kl̄épa kí īerke ena s'wōsurkerak taj̄e Juan t̄o s'wōskué e' tsatā. (Er̄e Jesús wák k̄e w̄ā s'wōsune, itt̄ōkatapa t̄o s'wōskué.) Mik ì cheke ie'pa t̄o e' t̄tsé Jesús t̄o, et̄a ie' e' yét̄sa Judea míane Galilea.

⁴ Er̄e ie' itt̄sé t̄o ie' kawōtā shk̄ötk̄ö Samaria. ⁵ Ie' ena itt̄ōkatapa de k̄ā at̄e Samaria kīe Sicar ēe. Ēe ts̄inet k̄ā me' Jacob t̄o ilà José a, e' at̄e. ⁶ Di' bi' Jacob t̄o k̄ā iaiāe e' tso' ēe. Ēe Jesús demi t̄a ishtrinew̄a. Ie' e' tk̄eser di' biule e' kk̄ömik et̄a diw̄ö d̄öketke bata a. ⁷⁻⁸ Jesús t̄t̄ōkatapa míyal Sicar chkewö t̄āuk ñè. E'

dalewa alaköl eköl dör Samaria wak, e' debitu di tsuk ta Jesús tö iché ia:

—A tayë, be' we'ikëyö, di' kakmú ña yè.

⁹ Ie' tkinewa ta iiütéitö:

—Be' dör judiowak, ye' dör Samaria wak. ¿Wes be' tö ye' a di' kieké? (Judiowak ena Samaria wakpa kë wö dör ñi mik, kë döta'wa ñi ska', e' kuëki alaköl tö iiüté es.)

¹⁰ Jesús tö iiüté:

—Ì meke Skëköl tö se' a éme ena yi dör ye', e' jchenúpa be' wa, e'ma be' tö ye' a di' kieraé ta di' tö sene meke sia ese meraëyö be' a.

¹¹ Alaköl e' tö Jesús a iché:

—A këkëpa, be' kë wa tka' ku' di' i' yottsä, ñies di' i' tso' iskië. ¿Wé be' tö di' e' kuëmi mè ye' a? ¹² ¿Ima be' tö ibikeitsè? Se' yé bak dör Jacob, e' tö di' i' me'at sa' a. Di' i' ya' ie' wák tö ena ila'r tö ñies iiyiwak. ¿Be' tö ibikeitsè tö be' dör ie' tsata?

¹³ Jesús tö ie' iüté:

—Wépa tö di' i' yé esepa er sirdane. ¹⁴ Erë wépa tö di' meke ye' tö e' yé, esepa kë er sirpaiane yés. Di' e' dör ie'pa er a wes di' tskirke wötuö taië es, e' tö sene michoë meraë ie'pa a.

¹⁵ Eta alaköl tö iché ia:

—A këkëpa, di' e' mú ye' a as kë ye' er siria, ñies as kë ye' döia di' watsuk ie.

¹⁶ Jesús tö iché ia:

—Be' yú, be' wëm kiök ta be' kiéne.

¹⁷ Eta alaköl tö iiüté:

—Ye' kë wëm ta'.

Jesús tö iché ia:

—Buaë be' iché tö kë be' wëm ta'. ¹⁸ Be' ulabatsule sketökicha ta i'ñe ta be' wa itso', e' kë ta' be' ulabatsule. Ì ché be' tö, e' dör moki.

¹⁹ Eta alaköl tö iché ie' a:

—A këkëpa, ye' tö isuë tö wësua be' dör Skëköl tteköl. ²⁰ Sa' dör Samaria wakpa, e' këkëpa bak ká iaiäë, e'pa tö Skëköl dalöie e' wakaneo' kabata i' ki. Erë a' judiowak tö icheke tö s'kawöta e' kanéuk Jerusalén ë.

²¹ Eta Jesús tö iüté:

—A tayë, ye' ttö klö'ú. Kawö döraë ta Skëköl dalöie e' wakaneordaë ká wa'ñe, kë dör kabata i' ë ki ö Jerusalén ë a. ²² A' tö Skëköl dalöieke, erë e' kë jcher a' wa buaë. Erë s'tsatkër tté e' datse sa' dör judiowak ditséwö wa, e' kueki sa' wa ie' jcher buaë. ²³ S'yë dalöiökwakpa chökle, esepa tö ie' dalöieraë mokië iWiköl wa. E' kèwö döketke, moki idetke i' ta. ²⁴ Skëköl dör wiköl, kë wërta'wa, e' kueki wépa tö ie' dalöieke esepa ké idalöiök mokië wës ie' ki kiane es iWiköl wa.

²⁵ Eta alaköl tö iché:

—Ye' wa ijcher tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datse (e' kiè “Cristo” griegoie ena “Mesías” hebreoie). Mik ie' de eta ie' tö iyi ulitane wà pakeraë se' a.

²⁶ Jesús tö ie' a iché:

—E'ma e' dör ye' tso' ttök be' ta e'.

²⁷ E' wösha ta ittökatapa debitune. E'pa tö Jesús suë kapakök alaköl ta, e' tö ie'pa tkiwéwa taië. Erë kë yi kësik dë'ka ichakök ie' a tö “¿i kiane be' ki?” ö “¿iök be' tso' kapakök alaköl se ta?” ²⁸ Eta alaköl tö iskau méat tkër ee ta imiane wé iu tso'rak ee, ta ichéitö e' wakpa a:

29 —Mishka wēm dur eköl e' sauk. Ì sulu kos wamblè'yö, e' chéitö ye' a seraa. ¿Ie' alè dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?

30 Eta ká e' wakpa biteyal Jesús weblök. 31 E' dalewa Jesús ttökatapa tö iché ia:

—A S'wöbla'ukwak, be' chkö.

32 Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Ye' wä chkè tso', e' kē suule a' wä.

33 Ie'pa ñi chakérak:

—¿Yile wä chkè debitü ie' a ñè?

34 Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Ye' chkè dör, yi tö ye' patkè', e' ttö iütök ena kanè me'itö ye' a, e' eukwa seraa. 35 A' wä ttè tso' e' tö ichè: 'Kawö kianeia si' tkël eta iyiwö tso'tke shtè'; erë ye' tö a' a ichè tö pè' datse taië e'pa weblö. Ie'pa dör wes iyiwö alinetke tso'tke wè'iaë ténuk es. Ie'pa tso'tke erblök ye' mik. 36 Wépa tö ie'pa kimeke erblök ye' mik, esepa dör wes iyiwö shtökwakpa es, e' ské döraë ie'pa ulà a. Ñies wépa shteke ie'pa tö, esepa ulà a sene michoë döraë. Es wépa dör wes iyi kuatkökwakpa es ena wépa dör wes iyiwö shtökwakpa es, esepa ttsè'rdaë buaë ñita. 37 Pè' tö icheke: 'wele tö ikuatkeke, skà tö iwöshteke.' Ttè e' dör moki. 38 Ye' tö a' patkè'mi iyiwö shtök wé a' kē wä ikuatkéule eë. Eë o'ka kanèblè', erë iwà de buaë a' ulà a.

39 Alaköl e' tö ipaké Samaria wakpa a: "Ì sulu kos wamblè'yö, e' chéitö ye' a seraa." E' kueki Samaria wakpa taië serke ká e' a, e'pa erblé Jesús mik. 40 Eta mik Samaria wakpa de Jesús ska', eta ie'pa kköché ie' a ta ichérakitö ia:

—Be' e' tsuat sa' ta.

Ie' e' tséat ie'pa ta ká böt. ⁴¹ Ie' kapaköke ie'pa ta, e' kueki ie'pa kí dapane tajë erblök ie' mik. ⁴² Eta ichérakitö alaköl a:

—Sa' erblé ie' mik e' kë dör be' tö sa' a iché, e' ë kueki. Iñe ta' sa' wákpa tö ittö ttsé, e' kueki sa' tö iklö'wé tö moki ie' dör sulitane tsatkökwak.

*Jesús tö blu' kanè kueblu eköl e' alà bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)*

⁴³ Böiki es ta Jesús e' yéttsa Samaria e' michone Galilea. ⁴⁴ Ie' tö iyé': Skököl tteköl kë dalöiërta' iwák ká ki. ⁴⁵ Mik ie' demi Galilea eta ká e' wakpa tö ikiéwa er bua' wa. Mik ie'pa dë'rö Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk, eta ì qos buaë o' Jesús tö, e' su' ie'pa tö. E' kueki ie'pa tö ikiéwa er bua' wa.

⁴⁶ Jesús dene Caná atë Galilea wé ie' tö di' yö' vinoie eë. Ká e' blú kanè kueblu eköl tso' Cafarnaúm, e' alà kirinewa tajë. ⁴⁷ Mik ie' wa ijchenewa tö Jesús tso' Judea, e' dene Galilea, eta ie' mía Jesús ska' ta ikköché ia:

—Mishka Cafarnaúm ye' alà duökewatke e' bua'ukne.

⁴⁸ Ie' tö iiüté:

—Wësua ì kë or yi a ese kë one ye' wa a' a iwà kkachoie tö yi dör ye', e' ta kë a' erblöpa ye' mik.

⁴⁹ Erë blu' kanè kueblu tö iché ia:

—A këkëpa, mishka bet kam ye' alà duöwa e' dalewa.

⁵⁰ Jesús tö iché ia:

—Be' yúne be' u a. Be' alà serdaia.

Ie' tö Jesús ttö klö'wé mokië ta ie' míane iu a.

⁵¹ Kam idömine u a, eta ikanè mésopa tö ikué ñala ki ta ie'pa tö ie' a iché:

—Be' alà buanene.

⁵² Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Diwō wekkē ye' alà buanémine?

Ie'pa tō iuté:

—Chkì diwō bata rrate ekkē.

⁵³ Iyě éna iane tō diwō ekkē Jesús tō iyě' ie' a tō be' alà serdaia. E' kuéki ie' ena iyamipa kos e'pa erblé imik.

⁵⁴ Jesús tso' Galilea, i' ta, ì kē or yi a ese wéitō bötökicha eē.

5

Jesús tō wēm kraulewā bua'wéne

¹ E' ukuökì ta judiowak tso' kawō tkö'uk Jerusalén, eē Jesús mía. ² Jerusalén di'dape kuoie me'r ukkō kiè Obeja Ukkō e' o'mik tsinet. Di'dape e' kiè hebreoie Betsata, e' kkömik úla tso' skel. ³⁻⁴ Úla ekkē a taië s'kirirke esepa tso'. E'pa welepa kē wöbla wawër, welepa kē shko, welepa kraulewā. Ie'pa tso' ipanuk tō as di' wötir.* ⁵ Ie'pa shua wēm tēr eköl kraulewā. Ie' kirinemi e' kì duas de dabom mañayök kì pàköl (38). ⁶ Jesús tō isué tēr eē. Ie' wā ijchenewa tō ká iaiaë ikirinemi. Eta ie' tō wēm kraulewā e' a ichaké:

—¿Be' kì ikiane tō be' buarne?

⁷ Eta ikirirke tō ie' iuté:

* **5:3-4** Ttè i' kē ku' Juan yëkkü këchke kibipa e' kì. E' tō ichè i' es: Mikle ta mikle ta Skököl biyöchökwak eköl e' ökewa di' wötük. Di' wötirke eta yi míwa di' a kewe, e' buanene. Kē itkine tō dué wése tō ie' tteke. E' kuéki s'kirirke tso' ipanuk tō as di' wötir.

—A këkëpa, kë yi ku' ye' k̄imuk e' iowa di' a mik iwötirke eta. Bitökicha ye' e' iakwa, eta yile e' iéwatke ye' yöki kewe.

⁸ Jesús tö ie' a iché:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka ta be' shkōmi.

⁹ E' bet ta wēm buanene ika'la kékaitō ta ishkémi ekka. Erë e' diwō dör judiowak eno diwō. ¹⁰ E' kuëki judiowak wökirpa tö iché wēm buanene e' a:

—I'ñe dör eno diwō, e' kuëki be' kë a kawō ta' ka' se tsukmi i'ñe.

¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Yi tö ye' bua'wéne, e' tö ye' a iché: 'Be' ka' shtōka ta be' shkōmi.'

¹² Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Yi tö be' a iché tö 'be' ka' shtōka ta be' shkōmi'?

¹³ Jesús mía pè' tso' taië e' shua, kë wëneia, e' kuëki wēm buanene e' kë wa ijcher yi tö ie' bua'wéne. ¹⁴ E' ukuöki ta Jesús tö ie' kué Skököl wé a ta ichéitō ia:

—Ye' ttö ttsö. Be' buanene, e' kuëki i' sulu kë wamblaria dö' i' sulu k̄i döbitune be' k̄i.

¹⁵ Eta wēm e' mía judiowak wökirpa ska' ta ichéitō, 'Jesús tö ye' bua'wéne.' ¹⁶ Jesús tö i' kë or yi a ese wé eno diwō a, e' kuëki judiowak wökirpa tö ie' suémitke suluë. ¹⁷ Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' yé kanëblöke këkraë, es ñies ye' kanëblöke.

¹⁸ Ttè e' tö judiowak wökirpa k̄i uluwéka, éna ie' ttakwa ëme. Ie'pa kë ulune ie' k̄i, ie' tö eno diwō dalösewéwa, e' ë kuëki. Erë ie' icheke tö Skököl dör ie' yé, es ie' e' chō tö ñies ie' dör Skököl, e' tö ie'pa k̄i uluwé taië ie' k̄i.

Skököl tö ilà a diché taië mé

19 Jesús tö iché ie'pa a: “Mok̄i ye' tö a' a ichè tö ye' dör Skëköl Alà, e' kě a ì onuk ye' wák er wa. Ì kōs wēke ye' Yě tö, e' sué ye' tö, e' ě wēke ye' tö. Ì wēke ye' Yě tö, e' kōs wēke ye' tö. 20 S'yě éna ye' dör ie' Alà e' dalēr taiē, e' kuek̄i ì kōs wēkeitō, e' kkachekeitō ye' a. Ñies ilè k̄i kkacheraëitō taiē ye' a, e' tö a' tkiwērawā taiē. 21 S'yě tö s'duulewā e' shkewētā'kāne tā sene mekeneitō ie'pa a. E' sué ye' dör ie' Alà, e' tö sene meke wēpa a ye' k̄i ikiane mē esepa a. 22 Ñies S'yě kě tö yi shuletā' ichoie tö yi kichatērdaē ö yi sēr michoë, e' kēwō méitō ye' a as ye' tö s'shulō. 23 Ie' tö iwé es as sulitane tö ye' dalōiō wēs ie'pa tö ie' dalōieke es. Wēpa kě wā ye' dalōiēne, ñies esepa kě wā S'yě tö ye' patkē'bitū e' dalōiēne.

24 “Mok̄i ye' tö a' a ichè tö wēpa tö ye' ttè iuteke ena ierblōkerak yi tö ye' patkē'bitū, e' mik, esepa ulà a sene michoë detke. Ie'pa kě kichatērpattsa. Ie'pa kě ku'ia wēs s'duulewā es, ie'pa ulà detke sene chōkle ska'. 25-26 Ye' Yě dör sene mukwak ñies ye' dör sene mukwak, e' kēwō me' ie' tö ye' a e' kuek̄i. Wēpa kě wā sene michoë ku', esepa dör wēs s'duulewā es Skëköl a. Kawō dōraē tā ie'pa tö ye' dör Skëköl Alà e' ttō ttseraē. Wēpa tö ye' ttō ttsé tā iklō'wéitō mok̄i, esepa sēr michoë. Mok̄i ye' tö a' a ichè tö e' kēwō datse, ñies e' de i' tā. 27 Ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' kuek̄i ie' tö kawō mé ye' a sulitane shuloie. 28-29 Kawō datse aishkuö tā, tā s'duulewā kōs tö ye' ttō ttseraē tā iē' yōrattsararak pō a. Wēpa tö ì buaē o', esepa shkērdakāne sene michoë a. Erē wēpa tö ì sulu wamblē', esepa shkērdakāne kichatēnoie. Ttè e' kě tö a' tkiukwā.

Wes se' wā ijcher tō Jesús tté dör mokïë

³⁰ “Kë ye' a ì onuk ye' wák er wa. Ye' kë kï ì kiane wè ye' wák er wa. E' skéie ì kiane wè Skéköl tō ye' patkë'bitu, e' kï, ese wekeyö. E' kueki ye' tō s'shuleke wes ye' Yé tō ye' a icheke es. E' kueki ye' tō s'shuleke yësyesë. ³¹ Ye' wák e' chöpa tō ye' ttö dör mokï, e'ma e' kë wà ta'. ³² Erë itso' eköl e' tō ye' tté cheke, e' dör Skéköl. Ye' wā ijcher tō ima ie' tō ye' tté cheke, e' wà ta'. ³³ A' tō ye' chakök patkë' Juan a ta ie' tō ye' tté yë', e' dör mokïë ñies. ³⁴ Erë s'ditsö tō ye' tté cheke, e' kë ska' ye' tkine. Erë ì yë' Juan tō, e' chéyö a' a as a' tsatkër e' ë kueki. ³⁵ A' a Juan dör wes bö'wö wöñarke olo burke es. Kuaë a' tō ie' tté klö'wé buaë ttsë'ne bua' wa, erë ekuölö ë. ³⁶ Erë ì skà tso', e' tō ye' tté cheke buaë, ì yë' Juan tō, e' tsata. E' dör, ì kë or yi a ese wekeyö taië wes ye' Yé tō ye' patkë' iuk es. E' tō sulitane a ikkacheke tō mokï ye' Yé tō ye' patkë'bitu. ³⁷ Ñies ye' Yé tō ye' patkë'bitu, e' tō ye' tté cheke, erë a' kë wā ie' ttö ttsëule, ñies a' kë wā ie' suule. ³⁸ Ie' tō ye' patkë'bitu, erë a' kë erblëne ye' mik. E' kueki a' kë tō ye' tté klö'weta' mokï a' er a. ³⁹ A' tō ibikeitseke tō Skéköl yëkküö tō ichëmi tō wes sene michoë dömi a' ulà a, e' kueki a' tō isuekewa bua'iewa. Erë yëkküö e' tō ye' tté cheke. ⁴⁰ Erë a' kë erblak ye' mik as sene michoë dö a' ulà a.

⁴¹ “S'ditsö tō ye' kikëka, e' kë ska' ye' tkine. ⁴² Erë ye' wā a' suule buaë tō wes a' dör. Ye' wā ijcher tō kë a' éna Skéköl dalër. ⁴³ Ye' dë'bitu ye' Yé ttö wa, erë kë a' wā ye' kinewa. Erë o'ka bitúpa iwák ttö wa, e'ma e' kiéwa a' tō buaë. ⁴⁴ A' wakpa ñi kikökeka, e' wa a' wöbatsö bua'ie. Erë a' kë kï ikiane tō Skéköl eköl ë, e' tō a' kiköka, e' ta ¿wes a' erblömi ye' mik?

45-46 Moisés tö ye' tté kitat yëkkuö k_i, e' kuek_i mok_i a' tö ie' tté klö'wé, e'ma ñies a' tö ye' tté klö'wèmi. E' kuek_i kë a' ibikeitsök tö ye' tö a' kkatèmi ye' Yé a. Ì kit Moisés tö ká iaiaë e' mik a' erblöke, e' je' tö a' kkatèraë. ⁴⁷ Erë ì kitbak ie' tö, e' kë klöne a' wä, e'ma ¿wes ì cheke ye' tö, e' klö'wèmi a' tö?"

6

Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ E' ukuök_i ta Jesús mía batsöri kiè Galilea e' wishet. Batsöri e' kiè ñies Tiberias. ² Ì kë or yi a ese weke ie' tö taië. Ie' tö s'kirirke esepa bua'wéne, e' sué pè' tö, e' kuek_i taië pè' mir ie' itöki. ³ Ie' mía ittökataka ta kabata a ta ee ie' e' tkéser ie'pa ta. ⁴ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö dökewatke tsinet tkö'wè. ⁵ Mik ie' tö isué tö pè' de taië ie' itöki, etä ichéitö Felipe a:

—¿Wé se' mi'mi íyi taük pè' kos ikképa a ñè?

⁶ E' chéitö Felipe a isuoie tö ima Felipe tö ie' iütèmi. Erë ie' wák wä ijcher buaë tö ì wèmi ie' tö.

⁷ Felipe tö iiuté:

—S'kanèblömi dö ká cien böyök, erë e' ské kë dör wè' íyi tuoie mè ie'pa a elke elke.

⁸ Ittökata eköl kiè Andrés dör Simón Pedro èl, e' tö iché ia:

⁹ —Íe duladula tso' eköl, e' wä pan yöule cebada wa tso' skèl ena nima bötö; erë e' kë döpakä s'tso' taië e' k_i.

¹⁰ Jesús tö iiuté:

—Ichö ie'pa ulitane a tö a' e' tulúser iski.

(Ká e' a tajë ta'tsi tso'.) Etá pë' ulitane e' tulésér. Ee wëpa ë döká mil skeyök (5.000). ¹¹ Jesús tō pan klō'wé tã wëstela chéitō Skëköl a. E' ukuökí tã iblatéitō méitō ittōkatapa a as iwatiörakitō. Nies iwéitō nima tã es. Etã ie'pa tō iñé kos ie'pa kí ikiane ekkë. ¹² Mik ie'pa chké de wë' etã Jesús tō iché ittōkatapa a:

—Ibata aṭe e' shtō as kë iweirwa.

¹³ Etã ittōkatapa tō pan yöule cebada wa döká skël, e' bata aṭe, e' shté iëne döká kköla dabom eyök kí bök (12). ¹⁴ Mik pë' isué tō, ì kë or yi a ese wé Jesús tō, etã ie'pa iché:

—Mokí wëm wì dör Skëköl tteköl cheke ká iaiaë tō idatse e'.

¹⁵ Erë Jesús wã ijchënewã tō ie'pa wã ie' mi'ketser diché wa tkëkã blu'ie, e' kuëkí ie' míane kabata a e' tsukat ekörla.

Jesús shkë di' kí

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Mik ká tuirketke, etã Jesús ttōkatapa biteyalne dō batsöri a. ¹⁷ Jesús ichétke ie'pa a tō kë ye' panar. Ká ttsenewatke etã Jesús kam dōne, e' kuëkí ie'pa e' iékarak kanò a tã imichorak batsöri wışhet dō Cafarnaúm. ¹⁸ E' wöshã tã siwã' bitsinekã tajë, e' tō di' uyeke tajë. ¹⁹ Mik ishkerak dō kilómetro skël ö teröl e' ulatök, etã ie'pa isué tō Jesús shköratse ie'pa kker di' kí. E' tō ie'pa suawé. ²⁰ Ie' iché ie'pa a:

—¡Kë a' suanuk! Ye' idir.

²¹ Ie'pa ttsë'ne buaë ie' ikiökwa kanò a, e' wöshã tã idemirak wé imi'kerak ee.

Pë' tō Jesús yuleke

²² Bule es ta, pē' atē batsōri wīshet, e'pa wa ijchenewā tō Jesús ttōkatapa mineyal kanò àr ee etō ě, e' kī, erē Jesús kē mineā ittōkatapa ta. ²³ Etā kanò skà datse tseē Tiberias, e' irine tsīnetkla wé ie'pa pan ña' mik Jesús wēstela yē' Skēkōl a pan kī etā ee. ²⁴ Mik pē' isué tō ie' ena ittōkatapa kē ku'ia, etā ie'pa e' iéka kanò demi taiē ese kī ta imíyal Cafarnaúm iyulök.

Jesús dör chkè tō sene michoë meke e'

²⁵ Mik pē' demi batsōri wīshet, etā ie'pa tō Jesús kué ta ie' a ichakérakitō:

—A S'wōbla'ukwak, ¿mik be' dē'bitu íe?

²⁶ Ie' iūté:

—Mokī ye' tō a' a ichè tō a' kē ku' ye' yulök, ì kē or yi a ese wéyō, e' wà ane a' éna e' kuēkī. A' tō chkè ña' taiē, e' ě kuēkī a' tso' ye' yulök. ²⁷ Kē a' kaneblök chkè erta'wa ese skéie. A' kaneblō chkè kē erta'wa tō sene michoë meke a' a, ese skéie. Chkè e' meraë ye' dör S'ditsō Alà e' tō, ye' Yē dör Skēkōl e' tō ikéwō me' ye' a e' kuēkī.

²⁸ Ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Ì wèmi sa' tō as ì kiane Skēkōl kī ese ù sa' tō?

²⁹ Ie' tō iūté:

—Skēkōl tō ye' patkē' e' kī ikiane tō a' erblō ye' mik. E' ě kiane ie' kī.

³⁰ Ie'pa tō iché ie' a:

—Ì kē or yi a ¿e' wése wèmi be' tō as sa' tō isaù ta sa' erblō be' mik? ¿Ì wèmi be' tō? ³¹ Se' yēpa bak ká iaiaë e'pa tō ì kiè maná e' ña' ká sir poë wé kē yi serku' ee. E' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī wé ichè: 'Moisés tō ie'pa dē' chkè datse ká jaì a e' wa.'

³² Jesús tō ie'pa iūté:

—Mok̄i ye' tō a' a ichè tō Moisés kē wā chkè dat̄sē ká jaì a e' mène a' yēpa bak e'pa a. Ye' yē tō chkè e' me' ie'pa a. Erè chkè chōkle dat̄sē ká jaì a e' watkeke ie' tō a' a. ³³ Chkè chōkle meke Skèkōl tō, e' dōr yi dat̄sē ekōl ká jaì a tō sene michoë mēmi sulitane a e'.

³⁴ Ie'pa tō Jesús a iché:

—A kēkēpa, chkè e' mú sa' a kēkraë.

³⁵ Ie' tō ie'pa a iché:

—Ye' dōr chkè tō sene michoë meke e'. Yi bitūke ye' ska' ena ierblōke ye' mik, ese kē tepaiā bli tō, ñies ese kē ersirpaiā. ³⁶ Erè e' dōr wēs ye' tō a' a ichétke tō erè a' wā ye' suule a' wōbla wa, erè a' kē erblōku' ye' mik. ³⁷ Wēpa me' ye' Yē tō ye' a, esepa kōs bitūraë ye' ska' t̄a wēpa bitūke ye' ska', esepa kē watepattsayō. ³⁸ Ye' dat̄sē ká jaì a, e' kē dē'bitū ì kiane ye' wák k̄i e' uk. Ye' dē'bitū ì kiane yi tō ye' patkè' e' k̄i e' uk. ³⁹ Yi tō ye' patkè', e' k̄i ikiane tō wēpa kōs me'itō ye' a, esepa kē wēne we'ikōyō. E' kuēk̄i ie'pa kē watepattsayō. E' skéie ie' k̄i ikiane tō ie'pa kōs shkē'wēkaneyō aishkuō t̄a mik ká i' enewa e' kēwō ska'. ⁴⁰ Ye' Yē k̄i ikiane tō wēpa tō ye' sué ena erblé ye' mik, esepa kōs sēr michoë kēkraë. Ie'pa shkē'werakaneyō aishkuō t̄a mik ká i' enewa e' kēwō ska'.

⁴¹ Jesús tō ichétke: “Ye' dōr chkè dat̄sē ká jaì a e'.” E' kuēk̄i ie'pa ukyënemi ie' k̄i suluë. ⁴² Ie'pa tō iché:

—¿I' kē dōr Jesús dōr José alà e'? Iyē ena imì suule se' wā buaë. ¿Wēs ie' tō ichèmi tō ie' dat̄sē ká jaì a?

⁴³ Ie' tō ie'pa iūté:

—Kē a' ukyënukiā ye' t̄a. ⁴⁴ Kē yi bitūpa ye' ska', ye' Yē tō ye' patkè', e' kē wā idè' e'ma. Wēpa bite ye'

Yé wá, e'pa shké'werakaneyö mik ká i' erkewatke eta. ⁴⁵ Skëköl yëkkuö kitule ittekölpa wá e' tö ichè: 'Skëköl tö ie'pa kos wöbla'weraë.' Es wépa tö ye' Yé ttö ttsetá', ñies e' wöblautá' ie' wa, esepa kos bituraë ye' ska'.

⁴⁶ “Kë yi wá Skëköl suule. Erë ye' dë'bitü ie' ska', e' kuëki ye' ë wá ie' suule. ⁴⁷ Mokü ye' tö ichè a' a tö wépa erblé ye' mik, esepa ser michoë këkraë. ⁴⁸ Ye' dör chkè tö sene michoë meke e'. ⁴⁹ A' yépa bak ká iaiäë, e'pa tö chkè kiè maná e' ña' ká wé kë yi serkü' ese ska', erë ie'pa durulune. ⁵⁰ Erë chkè datse ká jai a, e' cheke ye' tö a' a. Wépa tö chkè e' ñé, e'pa kë duöpa wá. ⁵¹ Erë chkè tö sene michoë meke datse ká jai a, e' dör ye'. Wépa tö chkè e' ñé, e'pa ser michoë. Chkè meraëyö ie'pa a, e' dör ye' wák chkà, e' merattsayö ttèwá as ká ulitane wakpa isiepa erblé ye' mik, esepa ser michoë.”

⁵² Eta ie'pa ñi iütémi:

—¿Wes ie' tö ichkà mèmi se' a katè?

⁵³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Mokü ye' tö a' a ichè tö a' kë tö ye' dör S'ditsö Alà, e' chkà katè, e' pé yè, e' ta sene michoë kë döpa a' ulà a. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ye' chkà e' dör chkè chökle, ye' pé, e' dör di'yè chökle. E' kuëki wépa tö ye' chkà katé, ye' pé yé, esepa ulà a sene michoë detke. Aishkuö ta mik ká i' erkewatke, eta ie'pa shké'werakaneyö. ⁵⁶ Wépa tö ye' chkà katé, ye' pé yé, esepa bàtse buaë ye' mik. Ñies ye' bàtse buaë ie'pa mik. ⁵⁷ Ye' yé tö ye' patkè' e' serke iwák mik. Ie' mik ye' serke. Es ñies wépa tö ye' chkà katé esepa serke ye' mik. ⁵⁸ Chkè dë'bitü ká jai a, e' chök ye' tso' a' a. Chkè e' kë dör wes chkè kiè maná ña' a' yépa bak ká iaiäë e'pa tö

e' es. Ie'pa tö iña' erë ie'pa durulune. Erë wépa tö chké cheke ye' tö a' a' e' ñé, esepa ser michoë.

⁵⁹ Ttè e' wa Jesús tö ie'pa wöbla'wé judiowak ñi dapa'wö wé tso' Cafarnaúm e' a.

Jesús ttè batamik se' ser michoë

⁶⁰ Pë' shköke tajë Jesús ta, e'pa tö ttè ñe' ttsé ta ichérakitö:

—Ttè e' dör darërë. ¿Yi tö iklö'wèmi?

⁶¹ Ima ie'pa tso' ichök e' suéwaitö. E' kuëki ie' tö ie'pa a' ichaké:

—¿Ttè e' kuëki a' éna ye' wataksa? ⁶² Ye' dör S'ditsö Alà, e' míkane ká jai a wé ye' datse eë, e' mú sué a' tö, e'ma e' je' ta ¿a' erblömi ye' mik? ⁶³ Wiköl Batse'r tö sene michoë meke sia. Ì weke s'ditsö tö, ese kë dör ìie bua'. Ttè wa a' pattekeyö e' wà datse Wiköl Batse'r wa. Ttè e' klö'wé a' tö, e' ta a' ser michoë. ⁶⁴ Erë a' wëlepa kë erblökü' ye' mik.

Wépa kë erblökü' ie' mik ena yi tö ie' mekettsa e' jchertke ie' wà kewe, e' kuëki ie' tö ichè es. ⁶⁵ Ie' tö ikí ché:

—E' kuëki ye' tö a' a' ichè tö kë yi bitüpa ye' ska', ye' Yé kë wà imène e' ta.

⁶⁶ E' ukuökü ta tajë pë' shköke Jesús ta, e' kibiiepa tö iméat, kë shköia ie' ta. ⁶⁷ Eta Jesús tö ittökatapa dabom eyök ki böi (12), e'pa a' ichaké:

—¿A' shkakmi ñies ye' yöki?

⁶⁸ Eta Simón Pedro tö iüté:

—A Skékëpa, ¿yi ta sa' mi'mi? Be' ttè ë wa sa' ser michoë. ⁶⁹ Sa' erblétke be' mik. Sa' wà ijcher mokjë tö be' dör yi dör batse'r patkë'bitü Skéköl tö e'.

⁷⁰ Jesús tö ie'pa iüté:

—A' dabom eyök k_í b_{öl} (12), e' shukit ye' t_ö, erë a' eköl dör bë icha.

⁷¹ Mik Jesús t_ö e' ché eta Judas chéitö. E' dör Simón Iscariote e' alà. Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök k_í b_{öl} (12) e' eköl erë ie' t_ö Jesús wömekettsa.

7

Jesús ëlpa kë erblëne ie' mik

¹ E' ukuök_i t_a Jesús shköke Galilea. Judiowak wökirpa éna ie' ttakwa, e' kuek_i ie' kë shkak Judea.

² Erë judiowak t_ö kawö tkö'weke kiekerakitö Úla Kéwö, e' kéwö tkö'wekerakitö Judea, e' dewatke tsinet. ³ E' kuek_i Jesús ëlpa t_ö ie' a' iché:

—Kë be' e' tsukat íe. Be' yú Judea as ì kë or yi a' ese weke be' t_ö, e' wà saù be' ttökatapa serke ee' e'pa t_ö. ⁴ Yi k_i ikiane t_ö s'malepa t_ö ikikèka tajë, ese t_ö iyi kos wé sulitane wörk_i. Mok_i ì kë or yi a' ese ormi be' a, e' t_a iú sulitane wörk_i.

⁵ Jesús ëlpa kë erblëne ie' mik, e' kuek_i ie'pa t_ö iwayué es. ⁶ Ie' t_ö iché ie'pa a:

—Kam ye' kéwö döka, erë a' kawö kos ese dör buaë. ⁷ Wépa kë t_ö Skököl dalöie esepa kë a' s_{unuk} suluë. Erë ye' tso' ie'pa a' ichök t_ö ì wambleke ie'pa t_ö, ese dör suluë. E' kuek_i ie'pa éna ye' ar suluë. ⁸ A' yúshka Úla kéwö tkö'wekerakitö e' a. Ye' kéwö kam döka, e' kuek_i kam ye' mi'.

⁹ E' chéitö t_a ie' e' tséat Galilea.

Jesús mía Jerusalén Úla kéwö tkö'uk

¹⁰ Jesús ëlpa míyal, e' ukuök_i t_a ñies ie' mía. Erë ie' mía bëre, kë e' kkayëule. ¹¹ Kéwö tkö'weke, e' shua judiowak wökirpa tso' ie' yulök. Ie'pa t_ö ichaké:

—¿Wé ie' tso'?

12 Pē' dapane taiē ee, e'pa tō Jesús cheke ñi a bër ñi kukuō a. Welepa tso' ichök: “Jesús dör buae.” Erë welepa tso' ichök: “Ie' kë dör buae. Ie' tō se' k̄iteke.”

13 Erë ie'pa suane judiowak wökirpa yöki, e' kuēki ie'pa kë ttökü' darërë.

14 Mik ikéwö tkö'wekerakitö, e' döketke şaböts, eṭa Jesús dewa Skököl wé a ṭa ie' tō s'wöbla'wémi.

15 Eṭa judiowak wökirpa tkirulune iweblök ik̄ittsök ṭa ichéraitö:

—Ie' kë yöule ¿wes e' wa ṭtè jcher taiē?

16 Jesús tō iüté:

—Ṭtè wa a' wöbla'weke ye' tō, e' kë dör ye' wák ṭtè, e' dör Skököl tō ye' patkè' e' ṭtè. 17 Yi e' chétke ì kiane Skököl k̄i e' wá uk, ese wa ijcherdaë tō ṭtè wa s'wöbla'wekeyö, e' dör Skököl ṭtè. Ie' kë tō ibikeitsepa tō e' dör ye' wák ṭtè è. 18 Yi ttöke iwák er wa, ese k̄i ikiane tō pè' tō ie' k̄ikèka. Erë wé k̄i ikiane tō yi tō ipatkè' e' k̄ikarka, ese ṭtö mok̄i kë kachöṭa'.

19 “Sulitane wa ijcher tō Moisés tō Skököl ṭtè dalöiëno e' méat se' a. Erë a' ulitane kë tō iwà dalöiè. ¿Ì kuēki a' k̄i ye' kiane ṭtèwa?”

20 Eṭa pè' tso' taiē ee, e'pa tō iüté:

—Be' a aknama tso'. ¿Yi éna be' ttakwa?

21 Ie' tō ie'pa a iché:

—Ì kë or yi a ese wé ye' tō etökicha eno diwö a, e' tō a' ulitane tkiwéwa. 22 Moisés tō ṭtè dalöiëno me'at a' a tō a' ala'r wépa kos wakyuō itóttola kkuölitla tèe tsir e' wa k̄a de ik̄i pāköl (8) eṭa. (Ñermata se' wa ijcher tō ṭtè e' kë mène Moisés wa, imène a' yépa bak k̄a iaiäe Moisés yöki e'pa a.) Ñies

Skëköl yëkkuö tö ichè tö kë a' kawö ta' kanëblök eno diwö a. Erë mik kâ de ala'rla kî pàköl, e' ane eno diwö a, etä a' tö a' ala'rla wakyueta' eno diwö a. ²³ A' a kawö ta' alala wakyuök eno diwö a Moisés ttè dalöioie, e' ta' ¿wës a' ulurmi ye' kî, ye' tö wëm eköl bua'wéne wa'ñe eno diwö a e' kî? ²⁴ Kë s'kkatar is iwër e' ë wa. E' skéie itö yulö yësyesë.

Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

²⁵ Jerusalén wakpa wëlepa tö ichaké:

—¿Wëm wí kë yuleku' s'wökirpa tö ttèwa? ²⁶ Isaú, wí idur ttök sulitane wörki etä ie'pa kë tö ì chè ie' a yës. ¿A' iché, s'wökirpa tö iklö'wé tö moki ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'? ²⁷ Erë se' wa ijcher buaë tö wé ie' datse. E' skéie mik wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datse, etä kë yi wa ijcherpa tö wé idatse.

²⁸ Jesús tso' s'wöbla'uk Skëköl wé a. Mik e' tö ttè e' ttsé, etä ichéitö aneule:

—A' ibikeitseke tö a' wa ye' sùule buaë. A' ibikeitseke tö a' wa ijcher buaë tö wé ye' datse. Erë ye' kë dë'bitu ye' wák er wa. Yi tö ye' patkë'bitu e' mik s'erblömi, ie' kë sùule a' wa. ²⁹ Erë ye' datse ie' ska', e' kuëki ye' wa ie' sùule buaë. Ie' tö ye' patkë'bitu.

³⁰ Ie'pa tö ima'wé klö'wèwa, erë kam ie' kéwö döka, e' kuëki kë yi ulà dë'wa iska'. ³¹ Erë tajë pë'erblé ie' mik e'pa tö iché:

—Kë yi skà a ì kë or yi ese onuk tköka Jesús tö iwé e' tsata. Ie' wake' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Fariseowakpa éna Jesús klö'wakwa

³² Jesús cheke pë' tō bërë ñì kukuō a, mik e' ttsé fariseowakpa tō, etā ie'pa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō Skëköl wé shkëkipa patké iklö'ukwā. ³³ Jesús tō iché:

—Ye' tso'ia a' tã bërber ëme tã ye' miane yi tō ye' patkë'bitu e' ska'. ³⁴ A' tō ye' yuleraë, erë a' kë tō ye' kuëpa. A' kë döpakā wé ye' mîrö ee, e' kueki a' kë tō ye' kuëpaia.

³⁵ Tã judiowak wōkirpa ñì chaké:

—¿Wé ie' wí mi'kea, e' kë kuëpa se' tō? ¿A' iché imi'kea wé judiowak mineyal senuk ká kua'ki wakpa shuā ese ska' pë' kë dör judiowak, esepa wöbla'uk? ³⁶ Ie' tō iché: 'A' tō ye' yuleraë, erë a' kë ye' kuëpa. A' kë döpakā wé ye' mîrö ee, e' kueki a' kë tō ye' kuëpaia.' ¿Ima e' wà kiane ché?

Se' er a ituöraë taië wes di' klōka tuō es

³⁷ Ikéwö tkö'weke judiowak tō, e' kéwö bata e' dör ibua'ie, e' kéwö Jesús e' kéka tã ichéitō aneule:

—Wépa ersine, esepa shkō ye' ska' di'yök.

³⁸ Wépa erblé ye' mik, esepa tã itköraë wes Skëköl yëkkuō tō iché es, e' tō iché: "Ie'pa er a ituöraë taië wes di' klōka tuō es."

³⁹ Mik Jesús tō di' klōka ché, etā ie' tso' Skëköl Wiköl merdaë wépa erblé ie' mik esepa a, e' chök. Erë e' kéwö ska' tã kam Jesús mi'kane iyë ska' olo tã taië, e' kueki kam Skëköl Wiköl mer.

Judiowak ttè chilineka Jesús batamik

⁴⁰ Wépa tō ttè e' ttsé, e'pa welepa tō iché:

—Moki wëm wí dör Skëköl tteköl datse e'.

⁴¹ Welepa skà tō icheke:

—Ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Erë welepa skà tō icheke:

—Au, kë idör e'. Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' kë bitupa Galilea. ⁴² Skököl yëkkuö tö ichè tö ibituraë se' blú bak David e' ditséwö wa, ñies ibituraë Belén wé David bak senuk ee.

⁴³ Es ie'pa ttè chilineka Jesús batamik. ⁴⁴ Ie'pa welepa éna iklö'wakwa, erë kë yi ulà dë'wa ie' ska'.

Judiowak wökirpa kë erblëne Jesús mik

⁴⁵ Skököl wé shkëkipa dë'bitu Jesús klö'ukwa, e'pa dene fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa ska', etä e'pa tö ichakérak ishkëkipa a:

—¿Ì kuëki a' kë wa Jesús dë'?

⁴⁶ Ishkëkipa tö iüté:

—¿Sa' kë wa yi ttsëule ttök wës wëm e' ttö es!

⁴⁷ Fariseowakpa tö iché ie'pa a:

—¿Ñies a' e' mettsa kitö'wè? ⁴⁸ ¿Ima a' ibikeitsè tö s'wökirpa ö fariseowakpa e'pa wele erblé ie' mik? ⁴⁹ Pë' ësepa kë wa Moisés ttè dalöiëno suule, esepa e' mukettsa kitö'wè. Erë ie'pa kichatënettsatke.

⁵⁰ Erë fariseowak eköl kiè Nicodemo dë'rö Jesús sauk nañewe, e' tö iché ie'pa a:

⁵¹ —Ttè mène se' a dalöiëno, e' tö ichè kë se' kawö tä' yi wömuksa we'ikè kam itö yulöttsasö buaë e' yöki. Es se' wa ijcher tö ì sulu wambléitö ö kë iwa iwamblëne.

⁵² Ie'pa tö ie' iüté:

—¿Wësua ñies be' dör Galilea wak! Skököl yëkkuö saú bua'ie, etä be' isuëraë tö Skököl tteköl kë karpakä yës Galilea.

Alaköl eköl tö isenewabak dalösewéwa

⁵³ [Etä ie'pa ulitane míane iu a.

8

¹ Erë Jesús mía Olivo kébata a. ² Bule es bla'mi ie' dene Skëköl wé a ta pë' ulitane debitu ie' ska'. Ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk.

³ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena farise-owakpa de ie' ska'. Ie'pa wa alaköl eköl kunewa isenewabak dalöseukwa e' debitu. Ie'pa tö iké e' duöksër sulitane wörki. ⁴ Ie'pa tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, alaköl i' kunewa isenewabak dalöseukwa. ⁵ Ttè dalöiëno me'at Moisés tö se' a, e' tö se' ké alaköl i'se ttökwa ák wa. ¿Ima e' chë be' tö?

⁶ Ie'pa tö Jesús a ichaké ima'woie tö ima ie' tö iutëmi ikkatoie. Erë Jesús e' wöéwa iski ta iulatska wa ishtëmiitö iski wes íyi shtësö yëkkuö ki es. ⁷ Ie'pa tö ikí chaké ia. Ie' wöduéka ta ichéitö:

—A wé kë wa ì sulu wamblëule yës, ese tö ák tsá uyö ie' ki.

⁸ Eta Jesús e' wöéwane iski ta ishtëmineitö iski. ⁹ Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, eta ì sulu wambleke ie'pa tö, ese ane ie'pa éna ta imíyal eköl eköl. Ikëkëpa míyal kewe, e' itökí iduladulapa. Bata ekkë ta alaköl ë ate dur Jesús wörki. ¹⁰ Eta Jesús e' wöduékane ta ie' a ichakéitö:

—A tayë, ¿wé ie'pa? ¿Yi ate be' kkatök?

¹¹ Ie' tö iutë:

—A këkëpa, kë yi ate.

Jesús tö iché ia:

—Ye' ñies kë tö be' kkatè. Be' yúshka. Kë ì sulu skà wamblaria.]*

Jesús dör wes ká olo es sulitane a

* **8:11** Isalema ttè i' kë ku' yëkkuö këchke kit Juan tö. E' ukuökí ta yile skà tö ime'ka ikí.

12 Eta Jesús tō iskà chéne pē' a:

—Ye' dör ká ulitane wakpa a wēs ká olo es. Wépa e' yué ye' ttökataie, esepa ser michoë ká olo e' a. Ie'pa kē serpaia wēs s'shkō stui a es.

13 Fariseowakpa tō iché ie' a:

—Be' wák tso' e' tté chök, e' kuēki be' ttō kē wà ta'.

14 Ie' tō ie'pa iüté:

—E' yēne tō ye' e' tté chöke, erē ima ye' e' chöke e' wà ta'. Ye' wā ijcher wé ye' datse, ñies wé ye' michoë, erē e' kē jcher a' wā. E' kuēki ima ye' e' chō e' wà ta'. 15 A' tō ye' bikeitseke wēs a' wakpa kabikeitsō es, e' kuēki a' tō ye' kKateke tō ye' dör kachökwak. Erē ye' kē tō yi bikeitseta' es. Ye' kē dē'bitu yi shulök, ye' dē'bitu s'tsatkök. 16 Erē mik ye' tō s'shulè, eta ye' kē tō s'shuleta' ekörla, e' kuēki ye' tō s'shuleraë yēsüesë. Ye' yē tō ye' patkē', e' tso' ye' ta' s'shulök. 17 Ttē dalöieno tō iché tō s'ditsö böl tso' ittekölie, e'pa tō iché ñikkëë, e' ta' ie'pa tté wà ta'. 18 Es e', ye' dör ye' wák tteköl. Ñies ye' Yē tō ye' patkē', e' dör ye' tteköl. E' kuēki ye' ttekölpa dör böl.

19 Ie'pa tō ie' a' ichaké:

—¿Wé be' yē tso'?

Ie' iüté:

—A' kē wā ye' süule, ñies a' kē wā ye' Yē süule. A' mú wā ye' süule, e'ma ñies a' wā ye' Yē süule.

20 Ttē ikkë ché Jesús tō itso' s'wöbla'uk e' dalewa. Ie' tkēr s'wöbla'uk Skëköl wé a' wé kalkuö tso' inuköl ioie mè Skëköl a' ee. Erē kam ie' kēwö döka, e' kuēki kē yi wā iklönewa.

A' kē döpa wé ye' mîrö ee

21 Jesús tō iskà ché ie'pa a:

—Ye' m_ía t_a a' t_ö ye' yuleraë, erë a' duöralur ì sulu k_{os} wambleke a' t_ö e' a. E' kuëk_i k_ë a' döpak_a w_é ye' m_írö ee.

²² Et_a judiowak wökirpa t_ö iché:

—Ie' iché t_ö sa' k_ë döpak_a w_é ie' m_írö ee. Ie' e' ttökew_a alè, e' kuëk_i ie' iché es.

²³ Ie' t_ö ie'pa a' iché:

—A' dör k_á i' wakpa ë, erë ye' dör k_á jai wak. A' dör k_á i_e wakpa, erë ye' k_ë dör k_á i_e wak. ²⁴ E' kuëk_i ye' t_ö a' a' iché t_ö 'a' duöralur ì sulu k_{os} wambleke a' t_ö e' a. A' k_ë w_a iklöne t_ö ye' dör yi yë'bitu ye' t_ö a' a' e', e' t_a a' duöralur ì sulu k_{os} wambleke a' t_ö ese a.

²⁵ Et_a ie'pa t_ö ie' a' ichaké:

—¿Yi be' dör?

Ie' t_ö i_iuté:

—Ye' dör yi yë'bitu ye' t_ö a' a' kuaë e'. ²⁶ Taië ye' w_a ttè tso' a' kkatoie. Erë ì k_{os} cheke ye' t_ö sulitane a' e' ttsèule ye' w_a yi t_ö ye' patk_ë' e' kk_ö a. Ie' ttè dör mokj_ë.

²⁷ Erë ie'pa k_ë éna iwà ane t_ö ie' tso' iyé dör Skököl, e' chök. ²⁸ E' kuëk_i ie' t_ö iché ie'pa a:

—S'ditsö Alà, e' dör ye'. Mik a' t_ö ye' batsék_a krus mik, et_a a' t_ö isuëraë t_ö yi dör ye'. Ye' k_ë t_ö ì wëpa ye' wák er wa. Ì cheke ye' Yé t_ö ye' a' t_ö ichö, e' ë chekeyö. ²⁹ Yi t_ö ye' patk_ë' e' tso' ye' t_a. Ì wër buaë ie' wa, e' ë wëkeyö, e' kuëk_i k_ë ie' w_a ye' meuleat ekörla.

³⁰ Mik e' ché Jesús t_ö, et_a taië p_ë' erblé ie' mik.

Se' yënetts_a ì sulu ulà a' Jesús batamik

³¹ Jesús t_ö iché judiowak erblé ie' mik, e'pa a:

—A' serke kekraë ye' ttè dikj_a, e' je' t_a a' dör ye' ttökatapa chökle. ³² A' w_a Skököl ttè mokj_i e'

jcherdaë buaë ta e' tò a' yerattsa, ì ulà a a' klöulewa e' yöki.

³³ Ie'pa tò ie' iüté:

—Sa' dör Abraham aleripa. Sa' kë klöulewa ì ulà a. ¿Wes be' tò ichèmi tò sa' yërdattsa?

³⁴ Ie' tò ie'pa iüté:

—Mokì ye' tò a' a' ichè tò wépa tò ì sulu wambleke, esepa tso' klöulewa sene sulu ulà a. ³⁵ Erë s'klöulewa kanè mésoie ese serke iwökir ska', erë kë idör iwökir yami ekka. Iwökir alà e' dör iyami ekka kekraë. ³⁶ Ye' dör Skököl Alà. Ye' tò a' yéttsa sene sulu ulà a, e' ta mokì a' yënettsa. ³⁷ Ye' wa ijcher tò a' dör Abraham aleripa, erë a' kë tò ye' ttè klö'wè, e' kuekì a' kì ye' kiane ttèwa. ³⁸ Ì kkacheke ye' Yë tò ye' a, ese cheke ye' tò a' a. Es ñies a' tò iwambleke wes a' yë tò a' a' ikkacheke es.

³⁹ Ie'pa tò iüté:

—Sa' yë bak ká iaiäe e' dör Abraham.

Erë ie' tò ie'pa a' iché:

—A' mú dör Abraham aleripa, e'ma a' sermi wes ie' sene' es. ⁴⁰ Ye' tò ttè mokì ché a' a' wes Skököl tò ye' a' ikkaché es. E' ë wéyö, erë a' kì ye' kiane ttèwa. Ese kë wamblène Abraham wa. ⁴¹ A' e' wamblö wes a' yë e' wamblö es.

Ie'pa tò ie' a' iché:

—¡Sa' kë dör ñalä alé! ¡Sa' yë dör eköl ë e' dör Skököl!

⁴² Ie' tò ie'pa a' iché:

—Ye' datse Skököl ska', e' tso' íe. Ye' kë dë' ye' wák er wa. Ie' tò ye' patkë'. E' kuekì mokì ie' chöpa a' yë, e'ma ye' dalërmí a' éna. ⁴³ ¿Ì kuekì a' kë éna ye' ttè wà ane? A' kë kì ye' ttè kiane klö'wè, e' kuekì

a' kě éna ye' ttè wà ane. ⁴⁴ A' yě dör bë. A' dör ie' ala'r. A' dör ie' icha ta a' e' wamblö wes ie' kī ikiane es. Kekraë ie' dör s'ttökwak. Ie' ttö kos e' dör kachè wöchka, e' kuekī Skököl ttö moki, e' kě wa ie' wöbatsö. Ie' dör kachökwa, ie' wák dër es, e' kuekī ie' kachö taië. Ie' dör kachè kököl. ⁴⁵ Erë ye' tö ttè moki chë a' a, e' kuekī a' kě tö ye' ttè klö'wè. ⁴⁶ ¿A' wé tö ikkachëmi tö ye' tö ì sulu wamblé? Ye' tö ttè moki cheke a' a, e' ta ¿ì kuekī a' kě tö ye' ttè klö'wè? ⁴⁷ Yi dör Skököl icha, ese tö ie' ttè ttsè er bua' wa. Erë a' kě dör ie' icha, e' kuekī a' kě éna ie' ttè ttsak.

Abraham kam kur e' yöki Jesús tso'tke

⁴⁸ Eta judiowak kě erblëne Jesús mik, e'pa tö iché ie' a:

—Mik sa' iché tö be' dör Samaria wak suluë, e' a aknama tso', eta sa' tö iché yësyësë.

⁴⁹ Jesús tö ie'pa iüté:

—Au, kě ye' a aknama ku'. Ye' tö ye' Yë dalöieke, erë a' kě tö ye' dalöië. ⁵⁰ Ye' kě ku' ì yulök ye' wák a e' kīkoka. Erë itso' eköl, e' kī ikiane tö a' tö ye' kīkëka. E' dör s'shulökwak. ⁵¹ Moki ye' tö a' a ichè tö yi tö ye' ttè iütëke mokië, ese kě duöpawa.

⁵² Ie'pa tö iché ie' a:

—I'ñe je' sa' tö iklö'wé moki tö be' a aknama tso'. Abraham ena Skököl ttekölpa kos durulune. ¿Wes be' tö iché tö yi tö be' ttè iütëke, esepa kě duöpawa?

⁵³ ¿Ima be' erbikö tö be' dör se' yë Abraham e' tsata? Ie' blënewa ñies Skököl ttekölpa kos blërulune. ¿Ima be' erbikö tö be' dör yi?

⁵⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' wák e' kīkëkeka, e'ma e' kě dör ìie bua'. Erë ye' Yë tö ye' kīkekeka, e' wák cheke a' tö tö e' dör a' Kököl. ⁵⁵ Erë a' kě wä ie' sūle. Ye' je' wä isūle.

Ye' ichõpa tö ye' kë wä ie' sũule, e'ma ye' kachõ suluwës a'es. Mok̄i ye' wä isũule. Ie' ttè iũtekeyõ.
⁵⁶ Abraham dör a' yé bak ká iaiãe e' tö ye' datse, e' kéwõ sueraë, e' kueki ie' ttsé'ne buaë. Ie' tö isũ' ta e' tö ie' ttsëo' buaë.

⁵⁷ Ie'pa tö ie' a' iché:

—Kam be' k̄i duas dõ dabom skeyök (50), eta ¿wes be' ichèmi tö be' wä Abraham sũule?

⁵⁸ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mok̄i ye' tö a' a' ichè tö ye' tso'tke Abraham bak ká iaiãe e' yõki kewë.

⁵⁹ Eta ie'pa tö ák klõ'wé taië Jesús toie. Erë Jesús e' bléwã ie'pa shua e' yéttsã Skéköl wé a.

9

Jesús tö s'kũne eköl wõbla kë wawër e' bua'wéne

¹ Jesús shkõrami e' tö wëm kũne' wõbla kë wawër ese sué eköl. ² Eta ittõkatapa tö ie' a' ichaké:

—A S'wõbla'ukwak, ¿yi tö ì sulu wamblë', e' nuí kueki wëm i' kũne' wõbla kë wawër, ie' wák ö iyë ö imì?

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—Kë idör tö ie' ö iyë ö imì tö ì sulu wamblë' e' nuí kueki. Ie' kũne' es as Skéköl diché taië e' wawër iki.

⁴ Yi tö ye' patkè', e' kanè kawõtã wè se' tö kawõ ta'ia se' a' e' dalewa. E' dör wës se' kaneblõ ñiwe es. Se' blënewã eta kë se' a' ì kaneoneia. E' dör wës katũine s'ki es, kë se' a' kaneblënukia. ⁵ Ye' tso'ia ká i' k̄i, e' dalewa ye' dör wës ká olo es sulitane er ñi'woie.

⁶ Ie' tö iché one ta' ie' wiritué íyök k̄i, e' wa ie' tö dôchka yué. Ta' wëm kë wõbla wawër e' wõbla k̄i dôchka e' tiéitõ. ⁷ Ta' ichéitõ ie' a:

—Be' yú wöskuök di'dape kiè Siloé eë. (Siloé e' wà kiane chè: “patkëule”).

Wëm wöbla kë wawër e' mía ta iwöskuée ta iwöbla wawënene buaë ta imía iu a. ⁸ Pë' serke ie' o'mik ena pë' wà ie' suüle inuköl kak kiök e'pa ñi chaké:

—¿Wëm wí kë dör wëm e' tkökeser inuköl kak kiök e'?

⁹ Welepa tö iché:

—Tö, ie' idir.

Erë welepa skà tö iché:

—Au, kë dör ie' erë ie' sù idir.

Erë ie' wák tö iché:

—Tö, ye' je' idir.

¹⁰ Eta' ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes i' ta be' wöbla wawënene?

¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Wëm kiè Jesús e' tö döchka yué, e' tiéitö ye' wöbla kī ta ichéitö ña: 'Be' yú wöskuök di'dape kiè Siloé e' a.' Eta' ye' mía wöskuée ta ye' wöbla wawënene.

¹² Eta' ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wé wëm e'?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Kë ye' wà ijcher.

Wëm wöbla buanene e' kī chaké taië fariseowakpa tö

¹³⁻¹⁴ Mik Jesús tö döchka yué ena wëm wöbla kë wawër e' bua'wéneitö, e' kēwö dör eno diwö. E' kuëkī wëm buanene e' tsémirakitö fariseowakpa ska'. ¹⁵ E'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes be' wöbla buanene?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Wēm eköl tō dōchka tié ye' wöbla kī tā ye' wöskuée tā ye' wöbla buanene.

¹⁶ Ie'pa welepa tō iché:

—Wēm wé tō e' wé e' kē wā eno diwö dalöiëne, e' kueki e' wák kē patkëne Skëköl wā.

Erë welepa skà tō iché:

—Ie' chōpa pē' sulusi, e'ma ¿wes ì kē or yi a ese ormi ie' a?

Es ie'pa ttè chilineka.

¹⁷ Ie'pa tō iskà chakéne wēm buanene e' a:

—Ie' tō be' wöbla bua'wéne, ¿ima e' wák bikeitsè be' tō?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Ye' a tā ie' dör Skëköl tteköl.

¹⁸ Erë ie'pa kē éna iklö'wak tō ie' bak wöbla kē wawër tā iwasuétö. E' kueki ie'pa tō imì ena iyé tsuk patké ¹⁹ tā ie'pa a ichaké:

—¿Wēm i' dör a' alà? A' ichè tō ie' kune' wöbla kē wawër, e' tā ¿wes i'ñe tā iwöbla wasuétö?

²⁰ Iyé ena imì tō iché ie'pa a:

—Sa' wā ijcher buaë tō ie' dör sa' alà. Ñies sa' wā ijcher tō ikune wöbla kē wawër. ²¹ Erë wes i'ñe tā ie' wöbla buanene e' kē ijcher sa' wā. Ñies kē sa' wā ijcher yi tō ie' wöbla bua'wéne. E' chakó ie' wák a. Ie' detke kēchke. ¡Ie' wák tō ichèmi a' a! ²² Iyé ena imì e'pa suane judiowak wökirpa yökī, e' kueki ie'pa tō iché es. Judiowak wökirpa tō iyé'bak ñì a tō wépa iklö'wé tō Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', e' tā esepa yekelur ie'pa tō ie'pa ñì dapa'wō wé a, kē kièwaiā yës. ²³ E' kueki iyé ena imì tō iché: “Ie' detke kēchke. Ie' wák tō ichèmi a' a.”

²⁴ Età ie'pa tō wēm buanene, e' skà kiéne tã ie' a ichaké:

—Be' ttō mokië Skëköl wörki. Sa' wã ijcher tō wēm tō be' bua'wéne, e' dör pë' sulusi.

²⁵ Wēm tō iüté:

—Kë ye' wã ijcher tō wēm e' dör pë' sulusi ö au. Erë ye' wã ijcher buaë tō ye' bak wöbla kë wawër, erë ìñe tã ye' tō iwasué. E' ë jcher ye' wã.

²⁶ Ie'pa tō iskà chakéne ie' a:

—¿Wes be' wéitö? ¿Wes ie' tō be' wöbla bua'wéne?

²⁷ Ie' tō ie'pa iüté:

—E' chétkeyö a' a, erë a' kë éna itt sak. ¿Ie a' ki ikiane tō ye' tō iskà ché? Wësua ñies a' e' yuak ie' kléie.

²⁸ Ie'pa tō ie' ché suluë tã ichérakitö iã:

—Be' dör wēm e' ttökata, erë sa' dör Moisés ttökatapa. ²⁹ Sa' wã ijcher tō Skëköl ut Moisés tã, erë wēm e', kë jcher sa' wã wé ie' datse.

³⁰ Ie' tō ie'pa iüté:

—¿I ché a' tō, e' tō ye' wökrawéwã! Ie' tō ye' wöbla bua'wéne tã ¿wes a' kë wã ijcher wé ie' datse? ³¹ Se' wã ijcher tō pë' sulusipa ttö kë iüteta' Skëköl tō. Erë wépa tō Skëköl dalöieke ena iserke wes ie' ki ikiane es esepa ë ttö iuteke ie' tō. ³² Kã i' tsã yöne e'tami kë yi wã ittseule tō se' kune wöbla kë wawër esepa wöbla buarta'ne. ³³ Ie' kë patköpa Skëköl tō, e'ma kë ì orpa ie' a.

³⁴ Ie'pa tō iüté:

—Be' kune', be' talane ì sulu ë a. ¿Wes be' kësik deka sa' wöbla'uk?

Età ie'pa tō itrë'wëshkar.

Wēm wöbla buanene e' erblé Jesús mik

³⁵ Jesús ittse tö wëm wöbla buanene e' trë'wëshkar ie'pa tö Skëköl wé a. Mik ie' tö ikué ta ie' a ichakéitö:

—¿Be' erblé S'ditsö Alà mik?

³⁶ Ie' tö iüté:

—A këkëpa, ichö ña yi idir as ye' erblö imik.

³⁷ Jesús tö iüté:

—Be' wä isuulebak; e' dör ye' tso' ttök be' ta e'.

³⁸ Eta ie' e' tkéwä kuchë kï idalöiök ta iché ia:

—A Skëkëpa, be' mik ye' erblé.

³⁹ E' ukuökï ta Jesús tö iché:

—Ye' dë'bitu ká i' a s'shulök as wépa dör wes s'wöbla kë wawër es esepa wöbla wawër. Ñies ye' dë'bitu wépa e' chö tö iwöbla wawër buaë esepa mukat wes iwöbla kë wawër es.

⁴⁰ Mik fariseowakpa welepa tso' ie' ska', e'pa tö ttè e' ttsé, eta ichéraitö ia:

—¿Ima be' sa' bikeitsè? ¿Sa' dör wes s'wöbla kë wawër es?

⁴¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—A mú wöbla kë wawër, e'ma ì sulu nuí kë ku' a' kï. Erë a' tö icheke tö a' wöbla wawër, e' kuëkï a' kï ì sulu nuí tso'ia.

10

Obeja kkö'nukwak e' tté

¹ Eta Jesús tö iché: “Mokï ye' a' a' ichè tö obeja ekiblökwakpa, esepa kë shkötawä wé obeja tso' wötëule, e' wëkkö chökle a. E' skéie ie'pa shkökewä bánet. Esepa dör akblökwakpa. ² Erë wé shkökewä obeja wëkkö chökle a, ese dör obeja kkö'nukwak chökle. ³ Obeja wëkkö kkö'nukwak, ese tö obeja wëkkö kköppeke obeja kkö'nukwak a ta e' tö iobeja

kieke ikiè wa etö etö. Obeja tö ie' ttö ttséwā buaë, ta ie' tö iyekelur wé itso'rak wötëule ee. ⁴ Obeja tö ie' ttö ttséwā buaë, e' kueki mik ie' tö iyélur seraä, etä imi'kerak ie' itöki. ⁵ Yi kë sūule ie'pa wā, ese kë töie ie'pa tö. Ie'pa kë wā ese ttö ttsëule, e' kueki ie'pa ponekā iyöki.”

⁶ Ttè e' pakè Jesús tö judiowak ā, erë ie'pa kë éna iwà ane.

Jesús dör wës obeja kkö'nukwak buaë es

⁷ Ie' tö iskà ché ie'pa ā: “Moki ye' tö a' ā ichè tö ye' wák dör wës obeja wötëule ese wékkö es. ⁸ Pè' dë'bitū ye' yöki kewe s'wöbla'uk kache tté wa, esepa dör wës obeja ekiblökwakpa es, ie'pa dör pè' suluë. Erë wépa dör wës ye' obeja es, esepa kë wā ie'pa ttö ttsëne. ⁹ Ye' dör wës obeja wékkö es, wépa shkökewā ye' wa, esepa tsatkërdaë. Ie'pa döraë wës obeja shkökewā dökettsāne chkök kkö'naule buaë ese es.

¹⁰ “Obeja ekiblökwakpa datse iekiblök ena ittökulur ie'ukwa, e' ë wamblök esepa datse. Erë ye' dë'bitū kā i' ā sene bua'ie muk a' ā, e' dör sene michoë chökle. ¹¹ Ye' dör wës obeja kkö'nukwak buaë es, e' e' murattsā ttewā iobeja tsatkoie. ¹² Erë wé kanëblöke inuköl dalërmik, ese kë dör ikkö'nukwak chökle. Ie' kë dör obeja wák, e' kueki mik chichi kañiru datse, etä ie' tö obeja méat tā itkashkar tā chichi kañiru tö obeja ttewā tā imalepa ponekā. ¹³ Wëm e' kë tkine obeja ki. Ie' tkirke inuköl ë ki, e' kueki itkashkar.

¹⁴⁻¹⁵ “Ye' wák dör wës obeja kkö'nukwak buaë es. Ye' Yé wā ye' sūule buaë, es ñies ye' wā ie' sūule. Wépa dör ye' icha e'pa dör wës ye' obeja es, ie'pa sūule ye' wā buaë, ñies ie'pa wā ye' sūule. Ye' e'

murattsä ttèwà ie'pa tsatkoie. ¹⁶ Ñies ye' wà ye' icha skà tso' bānet, esepa dör ye' obejapa ñies, erë ie'pa kë dör a' ditséwö. Ie'pa döraë ye' wà ye' ska' tã ie'pa tö ye' ttö iüteraë tã iërdawarak ye' icha tso' ië e'pa tã ñita echka ëme. Ye' ë döraë ie'pa kos e' kkö'nukwakie.

¹⁷ “Ye' e' murattsä ttèwà e' shkerdakane, e' kuëki ye' Yé éna ye' dalër tajë. ¹⁸ Kë yi a ye' duökwa. Ye' e' murattsä ttèwà ye' wák er wa. Ye' a kawö mène e' mottsä ttèwà ena shkenokane wes ye' Yé tö ye' patkë' iwà uk es.”

¹⁹ Mik judiowak tö ttè e' ttsé, etã ie'pa ttè chiliwékane. ²⁰ Ie'pa kibiiepa tö icheke:

—¡Ie' dör aliie! ¡Ie' a aknama tso'! ¿Iie a' tö ittö ttseke?

²¹ Erë imalepa tö icheke:

—¡Yi a aknama tso', ese kë ttö es! Aknama kë a s'wöbla buanukne.

Judiowak kë erblëne Jesús mik e'pa tö iwatëttsä

²² Tskiri kéwö de, etã Jerusalén wakpa tso' Skëköl wé batse'one ká iaiaë, e' kéwö tkö'uk. ²³ E' shua Jesús shködur Skëköl wé üle kiè Salomón üle e' a. ²⁴ Etã judiowak kë erblëne Jesús mik, esepa iënewà ie' pamik tajë tã ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Kos sa' tö be' ttè panemirö? Iwà chö sa' a yësyësë tö be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö kë be' dör e'.

²⁵ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' tö ichétke a' a, erë a' kë erblëne ye' mik. Ì kë or yi a ese wéyö ye' Yé ttö wa. E' tö ikkaché buaë sulitane a tö yi dör ye'. ²⁶ Erë a' kë dör ye' obeja, e' kuëki a' kë erblöku' ye' mik. ²⁷ Ye' obeja tö ye' ttö ttseke. Ye' wà ie'pa süle buaë ena ie'pa datse

ye' itöki. ²⁸ Sene michoë mekeyö ie'pa a ta ie'pa kë duöpa_w aishkuö ta. Ie'pa kë yërpattsai_a yi a ye' ulà a. ²⁹ Ye' Yë tö ie'pa me' ye' a e' dör íyi ulitane tsata. E' kueki kë yi a ie'pa yërpatts_a ie' ulà a. ³⁰ Ie' ena ye', sa' dör eköl ë.

³¹ Eta judiowak kë erblëne Jesús mik, e'pa tö ák skà klö'wéne taië ie' toie. ³² Ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' Yë batamik íyi buaë wé ye' tö taië a' wörki ¿e' wé kueki a' ki ye' kiane ttèw_a ák wa?

³³ Ie'pa tö iiüté:

—Sa' kë éna be' ttakw_a íyi buaë wé be' tö ese kueki. Sa' éna be' ttakw_a be' tö Skéköl ché suluë e' kueki. Be' dör s'ditsö ë, erë be' e' chö tö be' dör Skéköl.

³⁴⁻³⁶ Ie' iiüté:

—¿Wes a' tö ye' kkateke ttè e' ki? ¿A' kë éna iane tö ká iaiaë Skéköl tö iyè' a' shulökwakpa bak e'pa a: “a' dör këkölp_a”?* Ttè e' tso' kitule Skéköl yëkküö ki. Se' w_a ijcher tö yëkküö e' dör moki kekraë. Ie'pa wépa a Skéköl tö ittè me'bak s'shulök, esepa ki' ie' tö këkölp_a, e' yita ye' kirmi buaë ie' alà. E' wà dör tö ie' wák tö ye' klöq' ta ye' patkë'bitütö ká i' a. ¿Wes a' ichèmi tö ye' tö ie' ché suluë mik ye' iché tö ye' dör ie' alà eta? ³⁷ Ì kiane ye' Yë ki tö ye' tö iwè, e' mú kë uk ye' ku', e'ma kë a' erblök ye' mik. ³⁸ A' kë erblöku' ye' mik, erë ì wekeyö, e' mik a' erblö as a' w_a ijcher moki tö ye' Yë ena ye' sa' dör eköl ë.

³⁹ Judiowak tö Jesús skà ma'wé klö'wèw_a, erë ie' tkashkar ie'pa yöki.

* **10:34-36** këkölp_a: Si'kuaie ttè e' dör dioses.

40 E' ukuöki ta Jesús míane Jordán wishet wé Juan bak s'wöskuök ee. Ee ie' e' tséat. 41 Tajë pè' de ie' ska' ta ichekerakitö:

—Juan kë wa, ì kë or yi a ese one, erë wëm i' paka' Juan tö kos e' dör moki.

42 Eta tajë pè' tso' ká e' a, e'pa erblé Jesús mik.

11

Lázaro blënewa

1 Wëm tso' eköl duöke kiè Lázaro serke Betania. Ee María ena iël kiè Marta e'pa serke. 2 María e' dör Lázaro kutà tö Skëképa Jesús klō ki kiō masmas të'ka ta ipasio'waitö itsakö wa e'. 3 Ie' ena Marta e'pa tö Jesús a ichök patké:

—A Skëképa, Lázaro dalër tajë be' éna, e' duöke.

4 Mik Jesús tö ittsé ta ichéitö:

—Duè e' kë e' alöpaka iki da'a. E' dör buaë Skëköl olo kkachöie, ñies ye' dör ie' Alà e' olo kkachöie.

5 Marta ena iël ena Lázaro, e'pa dalër tajë Jesús éna. 6 Erë mik ie' ittsé tö Lázaro duöke, eta ie' kë mìnne iska'. Ie' e' tséatia dö ká böt wé itso' ee. 7 E' ukuöki ta ie' iché ittökatapa a:

—Mishkane Judea.

8 Ie'pa tö iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, i' kukuie se' dë'rö ee, ta judiowak ki be' kiane ttèwa ák wa. ¿Wes ee be' shkakne?

9 Ie' tö ie'pa a iché:

—Kë a' tkinuk e' ki. Kam ye' kéwö dōka, e' kueki kë ì tkōpa ye' ta. E' dör wes ttè i' tö ichè es: Ká ñiwe a diwö tso' dōka dabom eyök ki böt (12). Ñiwe ta ká olo buaë, e' kueki se' shkōke ñiwe, e' ta kë se' klastkërpawa. 10 Erë s'shkōke ká ttsettse a, e' ta se'

klaskërdaë. Ye' tso'ia shkök wës s'shköke ñiwe es, e' kueki kë ì tköpa ye' ta.

¹¹ E' ukuöki ta ie' tö ichéne:

—Se' yami Lázaro kapowa, erë ye' mi'ke ishke'ukkane.

¹² Eta ittökatapa tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, ie' kapowa, e' ta ibuarmine.

¹³ Ie' tö Lázaro blënewa e' ché ie'pa a es. Erë ittökatapa tö ibikeitsé tö é ikapowa. ¹⁴ E' kueki ie' tö ie'pa a iché yësyësë:

—Lázaro blënewa. ¹⁵ Erë a' kueki ye' ttsë'ne buaë tö ye' kë ku' ee as a' erblö ye' mik. Mishka isaük.

¹⁶ Eta Tomás (e' kië ñies Dídimó) e' tö iché imalepa a:

—Mishka as se' ttöwa ie'pa tö Jesús ta.

Jesús dö'r s'duulewa ese shke'ukkane wak.

¹⁷ Mik Jesús demi Betania, eta Lázaro nu wötënewa, e' ki ká de tkël. ¹⁸ Betania ate tsinet Jerusalén o'mik kilómetro mañat ekkë. ¹⁹ Marta ena María akë blënewa, e' kueki taië judiowak dë'bitu ie'pa pablök. ²⁰ Mik Marta wa ijchenewa tö Jesús döketke ta imía ññaletsuk, erë María ate u a.

²¹ Ie' tö iché Jesús a:

—A Skëkëpa, be' chöpa tkër ie, e'ma ye' akë kë blënewa. ²² Ie' blënewatke, erë ye' wa ijcher tö ì kié be' tö Skëköl a, e' meraëitö be' a.

²³ Ie' tö ie' a iché:

—Be' akë blënewa e' shkerdakane.

²⁴ Marta tö iché ia:

—Ye' wa ijcher tö ie' shkerdakane aishkuö ta mik ká i' erkewatke eta.

²⁵ Jesús tö iché ie' a:

—Ye' dör s'duulewā e' shke'uk Kane wak. Ye' dör sene michoë e' mukwak. Yi erblé ye' mik erë iblënewatke, erë ishkerdakane ta iser michoë. ²⁶ Yi serke ye' mik erblöke ye' mik, ese kë duöpawā aishkuö ta. ¿E' klö'wé be' tö?

²⁷ Marta tö iüté:

—A Skökëpa, iklö'wéyö. Ye' tö iklö'wé tö be' dör Skököl Alà, be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie cheke ká iaiä tö idatse ká i' kī e'.

Jesús ié wé Lázaro nu blëne eë

²⁸ Marta tö ttè e' ché one, ta imiā iël Maríā kiök, ta iché ie' kukuö a:

—S'wöbla'ukwak detke. Ie' tö be' kié.

²⁹ Mik e' ttsé Maríā tö, eta bet ie' e' kéka miā Jesús sauk. ³⁰ Jesús tso'ia wé ie' tté Marta ta eë. Kam ie' döwā wé ie'pa serke eë. ³¹ Mik wépa tso' Maríā u a ipablök, e'pa tö isué tö ie' e' kéka miā bet, eta ie'pa miā itöki. Ie'pa ibikeitsé tö ie' miā iuk idütö nu blëne eë.

³² Mik Maríā demi Jesús ska', eta ie' e' tkéwā kuchë kī iklö ska' ta ichéitö ie' a:

—A Skökëpa, be' chöpa tkër ië, e'ma ye' akë kë blënewā.

³³ Mik Jesús tö isué tö Maríā iuke ena wépa debitu ie' ta e'pa iukeñak, eta e' tö ie' chkewéwā taië shute. ³⁴ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Wé a' tö inú blë'wā?

Ie'pa tö iüté:

—A Skökëpa, be' shkō isauk.

³⁵ Eta Jesús ié. ³⁶ Ie'pa tö iché:

—Isaú. Ie' éna Lázaro dalër taië.

³⁷ Erë ie'pa wélepa tö iché:

—Ie' tö wëm wöbla kë wawër, e' bua_o'ne ta çì kuekì ie' kë wa ì one as Lázaro kë blërwa?

Jesús tö Lázaro shkë'wékane

³⁸ Eta Jesús skà erianekà ta idemi wé Lázaro nu blëne ee. E' dör ákuk bërie. Ák bërie bastkër, e' wa ákuk wötëulewà. ³⁹ Jesús tö iché:

—Ák bastkër ákuk kkō mik, e' skōttsà bánet.

Marta dör dëütö kutà e' tö iché:

—A Skëkëpa, kà detke tkël inú kì, e' kuekì suluë inú alanewatke.

⁴⁰ Ie' tö iiüté:

—Ye' tö be' a ichétke tö be' erblé ye' mik, e' ta mokì be' tö Skëköl olo tajë e' suëräë.

⁴¹ Eta ie'pa tö ák skéu bánet ta Jesús wökékà ká jai a ta ichéitö:

—A yëwö, ì kiéyö be' a e' ttsébö. E' kuekì wëstela chekeyö be' a. ⁴² Ye' wa ijcher tö këkraë ì kiekeyö be' a, e' ttsekebö. Erë ikiéyö be' a pë' tso' tajë íë, e'pa kukua as ie'pa tö iklö'ù tö mokì be' ye' patkë'.

⁴³ E' chéitö one ta ie' iché aneule:

—A Lázaro, ìbe' e' yöttsà sëë!

⁴⁴ Eta Lázaro blënewà e' dettsà ttsë'ka. Ie' ulà, ie' klö parratulewà datsi'tak wa. Nies iwö parratulewà datsi'tak wa. Jesús tö iché iarak:

—Iparratulewà datsi'tak wa, e' wötsöo as imi'a.

Judiowak tö Jesús ileritsé klö'wèwà

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Judiowak dë'bitu María wapiöuk, e'pa tö ì wé Jesús tö e' sué, e' kuekì ie'pa tajë erblé ie' mik. ⁴⁶ Erë ie'pa welepa mía, ì wéitö, e' chök

fariseowakpa a. ⁴⁷ Eta fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa, e'pa tö judiowak wökirpa kié ta ñni dapa'wéka ta ichérakitö ñi a:

—¿Wes se' tö Jesús wèmi? Ì kè or yi a ese wèkeitö taië. ⁴⁸ Se' tö ie' méat es, e' ta sulitane erblöraë ie' mik ta itkërdaka se' blúie. E' mú ttsé Roma wökirpa tö, e'ma ie'pa bituraë ta Skëköl wé tskerawarakitö, ñies se' judiowak ewerawarakitö.

⁴⁹ Erë ie'pa shua wëm tso' eköl kiè Caifás, e' dör sacerdote kibi duas e' wa. Ie' tö iché ie'pa a:

—A' kè wa ì jcher yës. ⁵⁰ Ttsësua a' kè éna iane tö wëm eköl ë duöwa se' judiowak skéie, e' dör bua'ie se' kos erwa e' skéie.

⁵¹ Erë e' kè yëne Caifás wa iwák er wa. Ie' dör sacerdote kibi duas e' wa, e' kueki Skëköl tö ie' ké ichök es ittekölie. Ie' tö iché Skëköl ttekölie tö Jesús tterawa judiowak ulitane skéie. ⁵² Kè idör judiowak ë skéie, ñies itterawa Skëköl ala'r ulitane serke ká wa'ñe e'pa skéie as ie'pa dö judiowak ta ñita wes wakpa etökicha ë es. ⁵³ E' diwö ta judiowak wökirpa tö kawö mé ñi a Jesús ttowa.

⁵⁴ E' kueki ie' kè shkōia sulitane wōsha judiowak shua. Ie' e' yëttsa mía ká kiè Efraín eë. Ká e' atë ká sir poë wé kè yi serku' ese ska' tsinet. Eë ie' e' tséat ittökatapa ta.

⁵⁵ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö dökewatke tsinet tkö'wè. Judiowak serke bánet e'pa taië dökemitke Jerusalén e' batse'ukne ikawö tkö'uke e' yökü wes ie'pa wöblar es. ⁵⁶ Ie'pa tso'ie Jesús yulök. Ie'pa ñi chakökerak Skëköl wé a:

—¿Ima a' tö iché, Jesús dömi kawö tkö'uk ö kè idöpa?

⁵⁷ Fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa, e'pa tö iché sulitane a tö yi wa ijcher tö wé Jesús tso', e' ta ibiyö chö sa' a iklö'wowa.

12

Alaköl eköl tö kiö masmas téka Jesús klö ki

¹ Kawö kianeia teröl Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kēwö tkö'woie ta Jesús mía Betania wé Lázaro serke eë. Lázaro du'wa e' shkeo'kane ie' tö e' ska' ie' mía. ² Eë ie'pa ulérak, chkérak buaë Jesús kikoka. Marta tso' iwatiök. Lázaro tkër ie'pa shua mesa ki chkök Jesús ta. ³ Eta María wa kiö masmas kiè nardo chökle tuè darëre, ese debitu litro shaböts, e' téitö Jesús klö ki. E' ukuöki ta ipasiwéwaitö itsakö wa. Kiö e' tö úshu kos alappöwéka buaë jamamaë. ⁴ Eta Jesús ttökata eköl kiè Judas Iscariote tö iwömekettsa e' tö iché:

⁵—Kiö masmas se tuè kanè duas ek ské ekkë. ¿I kueki kë iwatonettsa s'siarëpa kimoie?

⁶ Erë e' kë yëne ie' wa, ie' éna s'siarpa dalër taië e' kueki. Ie' dör akblökwak, e' kueki ie' tö iché es. Ie' dör Jesús ttökatapa inuköl blökwak, e' kak ekibleke ie' tö iwák a. ⁷ Jesús tö iché ia:

—Imúat. Kiö e' bleke tè se' nu ki, erë ité ie' tö ye' ki kam ye' ttöwa e' yöki. ⁸ S'siarëpa tso' kekraë a' shua as a' tö ikimù, erë ye' kë ku' kekraë a' ta.

Sacerdotepa wökirpa ki Lázaro kiane ttëwa

⁹ Taië judiowak wa ijchenewa tö Jesús tso' Betania ta imíyal eë, kë dör Jesús ë sauk. Nies ie'pa ki Lázaro shkeo'kaneitö e' kiane suè. ¹⁰⁻¹¹ Lázaro batamik taië ie'pa erblé Jesús mik, ta sacerdotepa

wökirpa ttè kě iūtèiā ie'pa tō. E' kuēkī sacerdotepa wökirpa tō ibikeitsétke Lázaro ttowā ñies.

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Taiē pē' de Jerusalén Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk. Bule es tā ie'pa wā ijchenewā tō Jesús datse ñies Jerusalén. ¹³ E' kuēkī ie'pa sī kō télor tsēmi shuélor ie' datse e' ñalé kī idalōioie tā imíyal iñaleṣuk. Ie'pa tō iché aneule:

— ¡Skököl kīkōkasō! ¡Ayēcha buaē se' Israel aleripa blú datse Skököl ttō wa e'!*

¹⁴ Eta Jesús tō burro pupula kué etō, e' kī ie' e' tkéka wēs ikitule Skököl yēkkuō kī es, e' tō ichè:

¹⁵ A Sión wakpa, kě a' suanuk.

Isaú, a' blú datse

e' tkēuleka burro pupula kī.†

Es Skököl yēkkuō tō ichè.

¹⁶ Ima Jesús tté tso' kitule Skököl yēkkuō kī e' wà tka ie' tā. Erè e' kēwō ska' tā ie' ttōkatapa kě éna iwà ane tō Skököl yēkkuō kitule ká iaiāē e' tō Jesús tté pakeke. Erè ie' mīkane ká jai a olo tā' taiē, e' ukuōkī tā ie'pa éna iwà ane tō ì kōs wē pē' tō ie' tā, e' tso'tke kitule Skököl yēkkuō kī.

¹⁷ Wēpa tso' mik Jesús tō Lázaro shkeo'kane eta, e'pa tō ttè e' pakeke imalepa a. ¹⁸ E' kuēkī pē' wā taiē ttè e' jchenewā, e' kuēkī imíyal Jesús ñaleṣuk.

¹⁹ Erè fariseowakpa tō iché ñi a:

— ¡Isaú, sulitane mi'ke Jesús ẽ itōkī! ¡Se' tsaiēne buaē!

* **12:13** Salmo 118.25 † **12:15** Zacarías 9.9

Griegowak welepa tö Jesús yulé

²⁰ Pë' mîne Jerusalén Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' kēwō tkō'uk, e' shuā griegowak welepa tso'ñak. ²¹ Griegowak e'pa debitu Felipe ska'. Felipe dör ká kiè Betsaida e' wak. Ká e' aṭe Galilea. Ie'pa kköché taië:

—A kēkēpa Felipe, sa' kḷ Jesús kiane suè.

²² Eta Felipe míā ichök Andrés a ṭa ie'pa bōl míyal ichök Jesús a. ²³ Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' olo taië e' kkayërkette.

²⁴ Moki ye' tö a' a ichè tö iyiwō etkla kē tkēnewā íyök a, e' ṭa iaṭdaë ekōrla, kē wō ṭa'. Erè iyiwō etkla tkēnewā íyök a, ese shölōne ṭa iwōdaló duowā, e' ṭa itskine wōrdaë taië. ²⁵ Wé e' dalër taië kē duakwā, ese weirdaë aishkuō ṭa. Erè wé e' mettsa ttèwā ká i' a, ese tsatkërdaë ser michoë. ²⁶ Yi kanëblak ye' a, ese kawōṭa shkōk ye' ṭa; wé ye' tso' eë ye' kanè mésopa tso' ñies. Yi kanëblōke ye' a, ese kḷkeraka ye' Yé tö.

Jesús ttekwatke, e' ché ie' tö

²⁷ “Ye' ittse i' ṭa, taië ye' eriane. ¿Ì chëmiyö? ¿Yö ichëmi ye' Yé a: ‘A yëwō, ye' tsatköö ì tkōketke ye' ṭa e' yöki’? Au, e' kē chepayö. ¡Ye' wák e' dë'bitu ttèwā!

²⁸ A yëwō, be' olo taië e' kkachō as be' kḷkarka.”

Eta ká jaì a ttō ttsene e' tö iché: “Ye' olo taië e' kkachétkeyö be' kḷ, ṭa iskà kkacheraneyö.”

²⁹ Pë' tso' ittsoek eë, e'pa tö iché tö alá blane, erè welepa tö iché:

—Skëköl biyöchökwak wele tté ie' ṭa.

³⁰ Jesús tö iché ie'pa a:

—Ttō tse a' tö, e' kē dör ye' a, e' dör a' kimoie.

³¹ Ká i' wakpa shulè kēwō detke. Bë dör ká i' wakpa

wökir, e' uyardat̄tsa i' ta. ³² Mik ye' wötēnewa krus mik e' tkēneka, et̄a ye' wa sulitane bituraē ye' ska'.

³³ Es ie' tō wēs itterawa e' ché. ³⁴ Pē' tō iūtē:

—Se' wa ijcher tō Skēköl yēkuō k̄i ikitule tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ser michoē. ¿Wēs be' tō ichè tō S'ditsö Alà, e' kawōt̄a tkèka krus mik? S'ditsö Alà ¿e' dör yi?

³⁵ Jesús tō iché ie'pa a:

—Yi shkōke stui a, ese kē wa ijcher wé imírō. Ye' dör wēs ká olo es, erē ye' tso'ia a' shua ekuölö ē. E' kuēki a' shkō ye' olo a as kē stui tō a' k̄uwa. ³⁶ Ye' dör wēs ká olo es, e' tso'ia a' shua. Ye' mik a' erblō as a' dō ye' ichaie.

E' ché one Jesús tō ta imía e' bléwa ie'pa yōki.

Ì kuēki judiowak kē erblō Jesús mik

³⁷ Ì kē or yi a ese wé Jesús tō tajē judiowak wörki, erē ie'pa kē erblēne ie' mik. ³⁸ E' kos wamblēne wēs Skēköl tteköl Isaías e' tō ikit Skēköl yēkuō k̄i es, e' tō ichè:

“A Skēköl, ttè paka' sa' tō wēsua kē yi wa iklōne.

Be' diché tajē e' k kayē' be' tō ie'pa a, erē ie'pa kē wa sa' ttō iūtēne.”†

³⁹ Es ie'pa kē a Skēköl ttè klör. Ñies Isaías ikitat tō ì kuēki ie'pa kē wa Skēköl ttè klōone. E' tō ichè:

⁴⁰ “Ie'pa er darērēē, kē éna Skēköl ttè klō'wak yēs.

E' kuēki ie'pa wōa Skēköl tō ká chōwéwa.

Ie' tō ie'pa méat wēs s'wōbla kē wawēr es.

Ie' tō ie'pa er darē'wéwa as ie'pa kē éna iwà ar.

Skēköl tō ichè tō ye' tō iwé es

as ie'pa kē er mane'ù ye' a ta ie'pa bua'wèneyö.”§

† 12:38 Isaías 53.1 § 12:40 Isaías 6.10

41 Isaías tö Jesús olo tajë e' su' ena ie' tö Jesús cheke, e' kuëki ie' tö iché es.

42 Erë tajë judiowak wökirpa erblé Jesús mik. Erë ie'pa suane fariseowakpa yöki, e' kuëki kë ie'pa ichéka sulitane kukua. Ie'pa kë ki ikiane tö fariseowakpa tö ie'pa trë'wëshkar ie'pa ñi dapa'wo wé a. 43 S'ditsö tö ie'pa kikekeka e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie, Skëköl tö ie'pa kikekeka e' skéie.

Ìché Jesús tö e' wa se' kichatërdaë

44 Jesús tö iché aneule: “Wépa erblé ye' mik, esepa kë erbléne ye' ë mik. Ie'pa erblé ye' Yé tö ye' patkë' e' mik ñies. 45 Wépa tö ye' sué, esepa tö ye' Yé tö ye' patkë' e' sué ñies. 46 Ye' dör wës ká olo es. Ye' dë'bitu ká i' a as wépa erblé ye' mik, esepa kë ku'ia wës s'tso' stui a es. 47 Wépa tö ye' ttö ttsé, erë kë iwà iwà iütëne, esepa kë kichatepa ye' wák tö. Ye' kë dë'bitu ká i' a s'ditsö kichatök. Ye' dë'bitu s'ditsö tsatkök. 48 Wépa tö ye' watekettsa, kë tö ye' ttö dalöie, esepa kkatökwak tso'tke, e' tö ie'pa kichaterattsä. Tté yë'bak ye' tö, e' kë klöne ie'pa wä, e' kuëki mik ká i' erkewatke, etä ie'pa kichatërdattsä. 49 Ye' kë wä ì yëule ye' wák er wa. Ì cheke ye' tö, e' chekeyö wës ye' Yé tö ye' patkë'bitu, e' tö ye' patkë' ichök es. E' kuëki ye' ttö dör mokië. 50 Ye' wä ijcher tö ì ché ie' tö e' tö sene michoë mé. Es ì chekeyö, e' chekeyö wës ye' Yé tö ye' ké ichök es.”

13

Jesús tö ittökatapa klö skué

¹ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö dökewatke bule es. Jesús wä ijcher tö ie' tö ká i'

mekeattke ta imichone iyě ska', e' kėwö dewatke. Wėpa dör ie' icha tso' ká i' a, e'pa dalər kėkraė ie' éna. Es ie'pa dalər michoė ie' éna kėkraė.

² Jesús ena ittökatapa tso' chkök nañewe. Ie'pa eköl kiè Judas, e' dör Simón Iscariote e' alà. Bě tö ie' kėtke ibikeitsök Jesús wömúttsa. ³ Erė Jesús wa ijcher tö iyě tö i kos kėwö mé iulà a. Ñies ie' wa ijcher tö ie' dē'bitu Skėköl ska' e' mitkene ee. ⁴ Es ie' e' kėka wé ie'pa tso' chkök ee, ta ipaio kikke yéttsaitö ta datsi' ukuö e' pasiwoie, ese muéwaitö e' kipa mik. ⁵ E' ukuökı ta di' téitö kulė' a ta ie' tö ittökatapa klö skuémi. Datsi' ukuö tso' iwə moule e' kipa mik, e' wa ittökatapa klö pasiwéitö.

⁶ Mik Jesús mi' Simón Pedro klö skuök, etə e' tö ie' a iché:

—A Skėkəpa, be' dör sa' wöbla'ukwak. ¿Wes e' tö ye' klö skuémi?

⁷ Jesús tö iiüté:

—İ uk ye' tso' e' wà kė ane be' éna i'ñe, erė i' ukuökı ta be' éna iwà ardaė.

⁸ Etə Pedro tö iché ie' a:

—ıKė ye' tö kawö mepa be' a as be' tö ye' klö skuö!

Jesús tö iiüté:

—Ye' kė tö be' klö skuè, e' ta be' kė döpaia ye' ttökataie.

⁹ Simón Pedro tö iché ia:

—A Skėkəpa, e' dör es e'ma ye' klö skuö. ¡Ñies ye' ulà ena ye' wökir e' kos skuö!

¹⁰ Erė Jesús tö iiüté:

—Yi kuétke ñiköl pa sunetke maneneė, ese kė kawöta kuowène, iklö ě kiane skuè. A' kibiiepa

tso'tke maneneë, erë eköl dur a' shua, e' kë dör manene.

¹¹ Ie' wa ijcher tö yi tö iwömekettsa, e' kuëki ie' tö iché: “eköl dur a' shua, e' kë dör manene.”

¹² Jesús tö ittökatapa klö skué one ta ipaio kikke iékaneitö ta imía e' tkéseerne mesa o'mik ta ichéitö:

—¿Ì wé ye' tö a' a, e' wà ane a' éna? ¹³ A' tö ye' kiè S'wöbla'ukwak ö Skëképa, es je' idir, ye' dör e'.

¹⁴ Ye' dör a' wöbla'ukwak, ye' dör a' këképa, erë ye' e' wöéwa dö diöshet a' klö skuök wes kanè méso es. È' yita a' ké e' wöökwa dö diöshet ñi yöki ñi kimuk.

¹⁵ Ì wé ye' tö a' wörki, e' wà kkachéyo a' a as a' tö iwakaneù es. ¹⁶ Moki ye' tö a' a ichè tö kanè mésopa kos, esepa kë dör iwökirpa tsata. Ñies yi patkéule, ese kë dör yi tö ipatké ese tsata. ¹⁷ Ttè e' wà ane a' éna ta iwawé a' tö es, e' ta ayëcha e' dör buaé a' a.

¹⁸ “Kë ye' ku' a' ulitane chök. Ye' tö a' shukitbak, e' kuëki ye' wa ijcher buaé wes a' dör. Erë Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘wépa chköke ye' ta, e' isie alè eköl míane ye' bolökie.’ Ttè e' kawöta wà tkök es. ¹⁹ E' ché ye' tö a' a kam iwà tkö e' yöki. Es mik iwà tka, eta a' tö iklö'weraë moki tö Skëköl tö ye' patkë'bitü.

²⁰ Moki ye' tö a' a ichè tö yi tö yi patkekeyö, ese kiekewa er bua' wa, ese tö ye' kiekewa er bua' wa. Ñies yi tö ye' kiekewa er bua' wa, ese tö yi tö ye' patkë'bitü e' kiekewa er bua' wa.”

Jesús tö iché Judas tö ye' wömerattsä

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesús tö iché one ta ichkenewa ta ichéitö ittökatapa a yësyësë:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsä.

²² Ittökatapa ñi suéka. Ie'pa kë wa ijcher tö yi chök ie' tso'. ²³ Ie'pa eköl dalër taië Jesús éna, e' tkër iö'mik tsinet ie'pa chköke e' dalewa. ²⁴ Ie' a Simón Pedro ulà kkaché tö ichakö yi cheke Jesús tö. ²⁵ Ie' kí e' skéwa tsinet Jesús skà ta ichakéitö ia:

—A Skékëpa, ¿yi idir?

²⁶ Jesús tö iiuté:

—Ye' tö pan takla nuweke udiö a, ta yi a yö imé e' idir.

E' bet ta ie' tö pan takla nuwéka ta iméitö Judas dör Simón Iscariote alà e' a. ²⁷ Judas tö pan takla ñé ta bet Satanás tkawa ie' er a. Jesús tö iché ia:

—Ì weke be' tö e' ú bet.

²⁸ Erë ie'pa tso' chkök mesa o'mik, e'pa kë éna iane ì kuéki Jesús tö iché es. ²⁹ Judas dör inuköl blökwak, e' kuéki Jesús ttökatapa welepa tö ibikeitsé tö Jesús tö Judas ké ilè tauk ikawö tkö' wekerakitö e' a ö ilè kakmuk s'siarëpa a.

³⁰ Es Judas tö pan ñé ta imía. Mik imía, eta ká detke nañewe.

Jesús tö ttè dalöiëno pa'alí mé ittökatapa a

³¹ Judas mía e' ukuöki ta Jesús tö iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà e'. I'ñe ye' olo wërdaë, ñies Skököl wák olo wërdaë ye' ki. ³² Skököl olo wërdaë ye' ki, e' ta ie' wák tö ye' olo kkacheraë sulitane wörki, e' wëraëitö bet. ³³ A ala'r, kë ye' serpaia a' ta ká taië. A' tö ye' yuleraë, erë ì yé'bak ye' tö judiowak wökirpa a, e' cheke ye' tö a' a ñies: a' kë döpa wé ye' mi'ke eë. ³⁴ Ye' tö ttè pa'alí meke a' a dalöiè, e' dör i': a' ñi dalëritsö. A' kawöta ñi dalëritsök wës ye' tö a' dalëritseke es. ³⁵ A' ñi

dalëritsöke es, e' ta sulitane wa ijcherdaë tö a' dör ye' ttökatapa.

Pedro icheraë tö ie' kë wa Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro tö ichaké Jesús a:

—A Skëkëpa, ¿wé be' mi'ke?

Ie' tö iiüté:

—Kë be' döpami ye' itöki wé ye' mi'ke ee, erë aishkuö ta be' dömi ye' itöki.

³⁷ Pedro tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, ¿i kuëki ye' kë mi'pa be' itöki i' ta? ¿Ye' e' chétke duökwa be' tsatkök!

³⁸ Jesús tö iiüté:

—¿Moki be' e' chétke duökwa ye' tsatkök? Ye' be' a iché yësyësë tö kam dakro ar, e' yöki bö icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' suule.

14

Shkowa Skëköl ska' e' ñalé dör Jesús

¹ E' ukuöki ta Jesús tö iché ittökatapa a:

“Kë a' tkinuk. A' erblö Skëköl mik. Ñies a' erblö ye' mik. ² Ye' yë u blatëule tajë. Ye' mi'ke iwakanéuk kewe a' yöki. E' kë chöpa es, e'ma kë ye' wa iyëne. ³ Ye' mía ta mik iwakaneone, eta ye' datskene a' tsukmi as a' mi' senuk wé ye' tkër ee. ⁴ Wé ye' mi'ke e' ñalé suule a' wa buaë.”

⁵ Tomás tö ie' a' ichaké:

—A Skëkëpa, kë sa' wa ijcher wé be' mi'ke ta ¿wes sa' a' ñalé armi?

⁶ Ie' tö iiüté:

—Ye' dör ñala e'. Ì dör mokië ena sene michoë e' dör ye'. Kë yi dōpa S'yě ska', e' kë dör ye' wa e' ta. ⁷ A' wa ye' suule mokië, e' ta es a' wa ye' Yě suule. Ì tami a' wa ie' suule, mokië isuétke a' tö.

⁸ Felipe tö iché ia:

—A Skëkëpa, S'yě kkachö sa' a' ta e' ë dör wë'.

⁹ Jesús tö iüté:

—A Felipe, ká taië ye' sené a' ta, ¿wes kë be' wa ye' suule? Yi tö ye' sué, ese tö S'yě sué ñies. ¿Wes be' ichëmi, 'S'yě kkachö sa' a'?' ¹⁰ A Felipe, ¿be' kë wa iklöone tö ye' ena S'yě, sa' böi dör eköl ë? Ì chekeyö a' a, e' kë cheku' ye' wa ye' wák er wa. Ì kos kanewëkeyö, e' kanewëke S'yě serke ye' a e' tö. ¹¹ Iklö'ú tö ye' ena S'yě sa' böi dör eköl ë. Ì chekeyö a' a, e' kë klö'wè a' tö, e' ta iklö'ú ì kë or yi a, ese wéyö e' wa. ¹² Moki ye' tö a' a ichè tö wépa erblé ye' mik, esepa tö ì wëke ye' tö, e' weraë ñies. Erë ye' mi'ke S'yě skà e' kueki ì oule ye' wa, ese weraë ie'pa tö, ye' wa ioule e' tsata. ¹³ Ì kos kieke a' tö ye' ttö wa, e' weraëyö as S'yě olo taië e' kkayër ye' dör ilà e' wa. ¹⁴ Ì kos kieke a' tö ye' a, e' weraëyö.

Jesús kablé Wiköl Batse'r patkök

¹⁵ “A' éna ye' dalër, e'ma ye' ttè dalöiëno e' dalöieraë a' tö. ¹⁶ Ye' tö ikieraë S'yě a' ta ie' tö iska patkeraë eköl a' kimuk, e' dör Sulaiökwak, ie' tso'ie a' ta këkraë. ¹⁷ Ie' dör Skëköl Wiköl. Ie' tö S'yě ttö moki e' kkacheraë a' a. Wépa kë tö Skëköl dalöië esepa kë a' iWiköl wënuke ena ie'pa kë wa isuule, e' kueki ie'pa kë a' ikinukwa e' kimoie. Erë a' wa ie' suule. Ie' serke a' ta, ñies ie' serdaë a' er a.

18 “Ye' kě tō a' mepaāt s'jchu'rļaie. Ye' datskene a' ska'. 19 Kukur t̄a wépa kě dör ye' icha esepa kě tō ye' suepaia. Erē a' tō ye' suerane. Ye' duowa shkenekane, e' batamik sene michoë dōraë a' ulà a. 20 Mik e' kėwö de, et̄a a' w̄a ijcherdaë tō ye' ena S'yě sa' bōl dör eköl ě. Nies a' w̄a ijcherdaë tō a' ena ye', se' dör wes wák eköl ě es. 21 Wépa tō ye' ttè dalöieno klō'wēke t̄a iwà iuteke, esepa éna ye' dalër. Wépa éna ye' dalër, esepa dalërdaë ye' Yě éna. Nies ye' éna ie'pa dalërdaë ena ye' e' kkachōraë ie'pa a.

22 Et̄a eköl skà kiè Judas, kě dör Judas Iscariote, e' tō ie' a ichaké:

—A Skėkēpa, ¿wes be' e' kkachōmi sa' a, erē be' kě e' kkachōpa sulitane a?

23 Ie' iūtē:

—Wépa éna ye' dalër, esepa tō ye' ttè iuteraë. Ie'pa dalëritseraë ye' Yě tō. Ie' ena ye', sa' dōraë ie'pa ska' senuk ie'pa t̄a. 24 Wépa kě éna ye' dalër, esepa kě tō ye' ttè iutepa. Ttè chekeyö a' a, e' kě dör ye' wák ttè, e' dör Skėköl tō ye' patkē', e' ttè.

25 “I' kōs chekeyö a' a, e' chekeyö ye' tso'ia a' t̄a e' dalewa. 26 Erē Sulaiökwak, e' dör Wiköl Batse'r, e' patkeraë Skėköl tō a' a ye' ttō wa. Ì kōs yě' ye' tō a' a, e' wa ie' tō a' wōbla'wēraë as a' éna iarne.

27 “Sene bërē méatyö a' a, e' datse ye' w̄a. E' dör ichök kě dör wes sene bërē cheke wépa kě tō Skėköl dalöie esepa tō es. E' kueki kě a' tkinuk, kě a' suanuk. 28 A' w̄a ittseule tō ye' tō a' a iché tō 'ye' mi'ke erē ye' datskene a' ska'. A' éna ye' dalër mok̄i, e' t̄a a' t̄sē'rdaë buaë tō ye' mi'ke S'yě ska', e' dör ye' ts̄ata e' kueki. 29 I' t̄a ye' tō ichétke a' a kam iwà tkō e' yök̄i as mik iwà tka, et̄a a' erblō ye' mik.

³⁰ “Bě dör ká i' wökir, e' datsetke bet, e' kuëki ye' kě a kawö ta'ia ttök a' ta taië. Ie' kě diché ta' e' aloka ye' ki yës. ³¹ Erë ye' tö iwé wës ye' Yé tö ye' ka' iuk es as sulitane tö isaù tö ye' Yé dalër ye' éna.

“Se' e' yölor íe, mishkatke.

15

Jesús dör wës uva kicha es

¹ “Ye' dör uva kicha chökle, e' kaneweke ye' Yé tö. ² Iulà wé kě wör, ese télor ye' Yé tö. Iulà wör ta' kos, ese paikléloritö buaë maneneë as ikí wör taië. ³ A' pairiuletke maneneë ttè wa ye' tö a' wöbla'wé e' wa. ⁴ A' senú ye' ta ñita, eta ye' serdaë a' ta ñita. Mik ulà kě ku'ia iwí mik, eta kě iwöria. Kě iwönuk iwák ë mik. Es ñies a' kě ku' ye' mik, eta kě a' wörpa.

⁵ “Ye' dör uva kicha. A' dör iulà. A' kě ku' ye' mik, eta kě ì onuk a' a yës. E' kuëki wépa serke ye' mik, ñies ye' serke e'pa a, esepa wörke taië. ⁶ Wépa kě serku' ye' mik, esepa tērdattsā kéu bánet ta isinewa wës uva kicha ulà sir es. Iulà ese shtekeka uyèwa bö' a ta iñanewa.

⁷ “A' serke ye' mik, ñies ye' ttè tso'ie a' er a, e' ta ì kos kiane a' ki, e' kiö Skëköl a ta imeraëitö a' a. ⁸ Mik ì kiane Skëköl ki, ese wé a' tö, eta e' dör wës uva wör es. E' tö ye' Yé kikekeka taië. E' wa iwènewa tö moki a' dör ye' ttökataka. ⁹ Ye' éna a' dalër wës ye' Yé éna ye' dalër es. A' senú kekraë ye' mik as ye' tö a' dalëritsö kekraë. ¹⁰ Ye' ttè dalöiëno e' dalöieke a' tö, e' ta ye' tö a' dalëritsè michoë. E' dör wës ye' tö ye' Yé ttè dalöiëno e' dalöieke ta ie' tö ye' dalëritsè michoë es.

¹¹ “I' kos chekeyö a' a as a' ttsë'r buaë wës ye' es. Ye' ki ikiane tö a' ttsë'r buaë shüte. ¹² Ye'

ttè dalöiëno e' dör i': a' ñì dalëritsó wës ye' tö a' dalëritseke es. ¹³ Se' e' mettsa duökwa yile dalër se' éna, e' skéie, e' ta kě se' éna yi dalëruk e' tsata. ¹⁴ Ì uk ye' tö a' ké, ese weke a' tö, e' ta a' dör ye' sini'pa. ¹⁵ Ì bikeitseke ì kaneweke kanè wökir tö, ese kě jcher ikanè méso wa. Iwökir kě tö ipaketa' ie' a. Erë ì kos yé' ye' Yé tö ye' a, e' chéneyö a' a, e' kueki a' kě kiëiyö ye' kanè mésopa, a' kiekeyö ye' sini'pa. ¹⁶ A' kě wa ye' shukite, e' skéie ye' tö a' shukit. Ye' tö a' patkeke as a' mi' wönuk buaë wës uva ulà es, erë iwö ese tso'ie kekraë. Es ì kos kié a' tö ye' Yé a ye' ttö wa e' meraëitö a' a. ¹⁷ Ye' ttè dalöiëno dör i': a' ñì dalëritsó.

Pë' kě erblëne Jesús mik esepa tö Jesús ttökatapa sueraë suluë

¹⁸ “Wépa kě tö Skëköl dalöië esepa tö a' sueke suluë, e' ta a' éna ianú tö ie'pa tö ye' su'bak suluë a' yöki kewe. ¹⁹ A' chöpa wës ie'pa es, e'ma ie'pa tö a' dalëritsëmi wës ie'pa ñì dalër es. Erë ye' tö a' shukit ie'pa shua, e' kueki i'ñe ta a' kě dör wës ie'pa es. E' kueki ie'pa éna suluë a' ar. ²⁰ Ye' tö iyë'bak a' a tö 'ikanè méso kě dör iwökir tsata,' e' anú a' éna. Ie'pa tö ye' we'iké siarë, e' ta ie'pa tö a' we'ikeraë siarë. Ie'pa tö ye' ttö dalöié, e' ta ñies ie'pa tö a' ttö dalöieraë. ²¹ A' dör ye' ichapa. Ie'pa kě wa ye' Yé tö ye' patkë' e' suule. E' kueki ì kos suluë wambleraë ie'pa tö a' ki.

²² “Ye' kě döpa ká i' a, ye' kě ttè paköpa ie'pa a, e'ma ie'pa kě ki ì sulu nuí ta'. Erë i'ñe ta ie'pa kě tköpashkar inuí ulà a. ²³ Wépa tö ye' sueke suluë, esepa tö ye' Yé sueke suluë ñies. ²⁴ Ì kě or yi a ese kě úpayö ie'pa wörki, e'ma ie'pa kě ki ì nuí ta'. Erë

ie'pa tō isu'bak erē ie'pa tō ye' sué suluë, ñies ye' Yé sué suluë ie'pa tō. ²⁵ Erē itka es as ì tso' kitule Skéköl yëkkuö kī, e' wà tkō es, e' tō ichè: 'Ie'pa tō ye' sué suluë kē wà ta'.'

²⁶ "Ye' tō Sulaiökwak tso' ye' Yé ska', e' patkeraë a' a, e' dör Skéköl Wiköl. Ie' dör Skéköl ttō moki chökwa. Mik ie' de, etā ie' tō ye' tté cheraë. ²⁷ A' manetwā ye' tā kuaë, e' kuëkī a' tō ye' tté cheraë ñies.

16

¹ Ttè e' kos chéyö a' a as a' erblö ye' mik e' kē olo'yö a' tō. ² Ie'pa tō a' uyerattsa se' ñi dapa'wo wé a. Moki kawö dökewatke tā yile tō a' ttéwa, e' tā e' tō ibikeitseraë tō es ie' tso' Skéköl kanè uk. ³ Ie'pa kē wā ye' ena ye' Yé suule moki, e' kuëkī ie'pa e' wamblö es. ⁴ Erē ttè e' chéyö a' a as mik ikéwö de, etā a' éna iar.

Î weke Wiköl Batse'r tō, e' pakè

Ye' tso'ia a' ta, e' kuëkī kuaë ttè e' kē yëne ye' wā a' a. ⁵ Erē ì ñe tā ye' mitkene, ye' Yé tō ye' patkè', e' ska'. Erē a' kē tō ye' a' ichakè tō '¿Wé be' mi'ke?' ⁶ E' skéie a' erianekā taië, ì ché ye' tō a' a e' kuëkī. ⁷ Mokië ye' tō a' a ichè tō buaë idir a' a tō ye' míā. Ye' kē mîne, e' ma Sulaiökwak kē döpa a' a. E' kuëkī ye' tō a' a ichè tō buaë idir a' a tō ye' míā. Ye' míā, e' tā ye' tō Sulaiökwak patkeraë a' a. ⁸ Mik ie' de, etā ie' tō ikkacheraë wépa kē tō Skéköl dalöie esepa a tō ie'pa e' wamblö sulu. Ñies ie' tō ikkacheraë ie'pa a tō ye' eköl ë dör yësyësë Skéköl wöa. Ñies ie' tō ikkacheraë ie'pa a tō ie'pa kichatërdaë aishkuö tā.

* 15:25 Salmos 35.19; 64.4

⁹ Ie'pa kě erblöku' ye' mik, e' kueki ie'pa dör ì sulu wamblökwakpa. ¹⁰ Ye' mi'kene ye' Yě ska', e' kueki kě ye' suepaia a' tō. E' wa ikkayēne ie'pa a tō ye' eköl ě dör yěsyēsē Skēköl wōa. ¹¹ Bě dör ká i' wakpa wōkir e' kichatēnetke, e' wa ikkayēne tō ñies ie'pa kichatērdaē.

¹² “Tajē ye' wā íyi tso'ia chē a' a, erē i' t̄a kě a' a iwà anuk. ¹³ Erē mik Skēköl Wiköl ttō mokjē e' de, et̄a ie' kě ttōpa iwák er wa. Ì tteke ie' tō Skēköl ska', ese cherane ie' tō a' a. E' kueki ie' tō a' wōbla'weraē ttē mokj̄ kōs ese wa. Ì tkōraē aishkuō t̄a, ese cheraēitō a' a. ¹⁴ Ì tso' ye' er a, ese cheraneitō a' a. Es ie' tō ye' kikeraka. ¹⁵ Ì kōs tso' ye' Yě er a, ñies e' tso' ye' er a. E' kueki ye' tō a' a iché tō, ì tso' ye' er a, ese cherane Wiköl Batse'r tō a' a.

Ittōkatapa eriane e' manerdattsane ttsērdane buaē

¹⁶ “Bērbēr setcha, et̄a kě a' tō ye' suepaia. Erē e' ukuōki setcha, et̄a a' tō ye' suēmine.”

¹⁷ Ie' ttōkatapa welepa ñi chaké:

—Ie' tō iché, ‘Bērbēr setcha et̄a a' kě tō ye' suepaia. Erē ekuölō t̄a a' tō ye' suēmine.’ ¿Ì cheke ie' tō es? ¿Ìma iwà dör? Ñies ie' tō iché tō ‘Ye' mi'ke ye' Yě ska’.’ ¹⁸ Ie' iché ‘Bērbēr setcha’ ¿Ìma e' wà kiane chē? ¿Ì ché ie' tō, e' wà kě ane se' éna!”

¹⁹ Jesús wā ijcher tō ie'pa éna ie' chakak, e' kueki ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tō iché a' a: ‘Bērbēr setcha, et̄a a' kě tō ye' suepaia. Erē e' ukuōki setcha, et̄a a' tō ye' suēmine.’ ¿E' wà chakeke a' tō ñi a? ²⁰ Mokj̄ yō iché a' a tō a' iuraē kkōchōraē siarē, erē wēpa kě tō Skēköl dalōiē esepa ttsē'rdaē buaē. Erē a' eriardaē,

erë e' manerdattsane ttsë'rdane buaë. ²¹ Mik alaköl alà kurketke, età ieriane taië, ikirine e' kèwö de, e' kuekì. Erë mik ilà kune, età ittse'nene buaë. Ie' alà kune e' tò ie' ttsë'weke buaë. E' kuekì ikirine weine siarë e' chowa ie' éna. ²² E' sù i'ñe tã a' eriarke siarë, erë se' ñi saurane, e' tò a' ttsë'werane buaë shute. Ttsë'ne buaë e' kë yënuksa yi a' a' er a.

²³ “Mik e' kèwö de, etã kë ì kiepaia a' tò ye' a. Moki ye' tò a' a' ichè tò ì kos kié a' tò ye' Yé a ye' ttö wa, e' meraëitö a' a. ²⁴ İkkë tã a' kë wã ì kiule Skëköl a ye' ttö wa, erë i' tã ikiömitke ie' a, ikiö ie' a këkraë etã imerdaë a' a' as a' ttsë'r buaë shute.

Jesús e' alékatke pë' kë erblëne ie' mik esepa kî

²⁵ “I' kos chéyö a' a, e' chéyö ttè kleaule wa. Erë kawö döraë etã kë ye' tò ichèia a' a es. Ye' tò ye' Yé ttè pakeraë a' a wes idör es kë kleaule. ²⁶ Mik e' kèwö de, etã ì kiane a' kî e' kieraë a' wákpa tò ye' Yé a ye' ttö wa. E' wã kiane chè tò kë ikianukia tò ye' tò ì kos kiane a' kî e' kiö ye' Yé a. Ie' wák éna a' dalër taië, e' kuekì ì kiane a' kî, ese kiëmi a' wákpa tò ie' a ye' ttö wa. ²⁷ Ie' éna a' dalër, e' kuekì a' wákpa tò ikiëmi ie' a. A' éna ye' dalër, ñies a' tò iklö'weke tò ye' dë'bitu ie' ska', e' kuekì ie' éna a' dalër. ²⁸ Ye' datse ie' ska' e' dë' ká i' a, i'ñe tã ye' mitkene ie' ska'.”

²⁹ Ittökatapa tò iché ie' a:

—I' tã be' tso' ichök sa' a wes idör es kë kleaule. Be' kë ku' ichökia ttè kleaule wa. ³⁰ Ire' sa' wã ijcher tò be' wã íyi kos e' jcher. Dö ì chakak sa' éna be' a, e' jchertke be' wã. E' kuekì sa' tò iklö'wé tò be' datse Skëköl ska'.

³¹ Jesús tò iiüté:

—¿Ire' a' tò iklö'wé? ³² A' tò ye' meraat ekörla. A' michone eköl eköl a' u a. Kawö e' datse, e' detke i'

ta. Erë moki ye' kē ku' ekōrla. Ye' Yě tso' ye' ta. ³³ E' kōs chéyō a' a' as a' sēr bērē a' batsulewā ye' mik e' wa. Ká i' kī a' weirdaē siarē. Erë a' er kuú, jye' e' ali'kabak i' sulu diché kī!

17

Jesús ikié S'yě a ittōkatapa kī

¹ Ttè ekkē ché Jesús tō one ta iká sué ká jai a ta ichéitō: “A Yěwōla, ye' kēwō detke. Ye' dōr be' alà, e' olo kkachō as be' olo kkayēr sulitane a ye' wa. ² S'ditsō ulitane kēwō me' be' tō ye' a as sene michoë mù ye' tō, wépa kōs me' be' tō ye' a, esepa a. ³ Sene michoë e' dōr tō ie'pa bats buaē be' dōr Skēkōl chōkle ekōl ě e' mik, ñies ye' dōr Jesucristo patkē' be' tō e' mik.

⁴ “Kanè me' be' tō ye' a wè ká i' a, e' wétkeyō. E' wa ye' tō be' olo kkayē'bitu. ⁵ E' kuēkī i' ta, a yěwōla, ye' tō be' a ikiè tō mik ye' dene be' ska', etā ye' olo kkachō, wēs be' tō ye' olo kkayē' mik ye' bak be' ta kam ká i' yör e' yökī etā es.

⁶ “Wépa shukitbak be' tō ká i' wakpa shua mè ye' a, e'pa a ye' tō ikkaché tō be' dōr yi. Be' ichapa idir, e'pa me' be' tō ye' a. Ie'pa tō be' ttè iuteke. ⁷ I'ñe ta ie'pa wā ijcher tō i' kōs wéyō, ñies i' kōs chéyō, e' me' be' tō ye' a. ⁸ Ttè me' be' tō ye' a pakè, e' pakéyō ie'pa a, ta ie'pa tō iklō'wé. Ie'pa wā ijcher tō moki ye' datse be' ska' patkē' be' tō.

⁹ “Ye' tso' be' a ikiök ie'pa kī. Ye' kē ku' ikiök wépa kē tō be' dalōietā esepa kī. Ye' tso' ikiök wépa me' be' tō ye' a esepa kī, ie'pa dōr be' icha e' kuēkī.

¹⁰ Wépa kōs dōr ye' icha, esepa dōr be' icha. Ñies

be' icha kōs esepa dör ye' icha. Ie'pa wa ye' olo taië e' kkayëne.

¹¹ “Kë ye' serpaia taië ká i' kī. Ye' mitkene senuk be' ska'. Erë ie'pa atē ká i' kī. A Yéwōla batse'r, be' dalō taië, be' diché taië me' be' ye' a, e' wa ie'pa kkō'nú as ie'pa ser ñita wēs wák ekōl ã es wēs be' ena ye' es. ¹² Mik ye' tso'ia ká i' a ie'pa ta, eta ye' tō ie'pa kkō'né tsatké diché me'bō ña e' wa. Ie'pa kōs tsatkéyō. Wé wōmenettsabak weinuk, e' ã e' yé'ttsa sa' shua. Ie' ã weinewa as iwà tkō wēs be' yëkkuō tō ichè es.

¹³ “Írō ye' mitke be' ska', erë ttè i' chekeyō, ye' tso'ia ká i' a e' dalewa, as ie'pa ttsè'r buaë mokie wēs ye' es. ¹⁴ Be' ttè yé'yō ie'pa a, erë wépa kë tō be' dalöie esepa tō ie'pa sueke suluë. Ye' kë dör wēs ká i' wakpa es, e' sù ye' ttōkatapa kë dör wēs ie'pa es. E' kueki ká i' wakpa tō ie'pa sueke suluë. ¹⁵ Ye' kë ku' ikiök be' a tō ie'pa yöttsa ká i' kī. Ye' tso' be' a ikiök tō ie'pa blō bé yōki. ¹⁶ Ye' kë dör wépa kë tō be' dalöie esepa ekōl, ñies ye' ttōkatapa kë dör ie'pa es. ¹⁷ Ie'pa klöübō be' wák ã be' ttè wa. Be' ttè dör mokī. ¹⁸ Ye' tso' ie'pa patkōk ká i' wakpa shua, wēs be' tō ye' patkē' ká i' wakpa shua es. ¹⁹ Es ye' e' müttsa be' a as ie'pa e' müttsa mokī be' a ñies.

²⁰ “Ye' kë ku' ikiök be' a ie'pa ã kī. Erë wépa erblōmi ye' mik ie'pa ikkēpa ttō batamik, ñies esepa kī ye' tso' be' a ikiök. ²¹ Ye' tō be' a ikië as ie'pa dō wēs wák ekōl ã es. Be' ena ye', se' dör wák ekōl ã. Es ye' tō be' a ikië tō ie'pa dō wēs wák ekōl ã es se' ta wēs se' dör ekōl ã es, as ká i' wakpa tō iklö'ù mokī tō be' tō ye' patkē'. ²² Diché me' be' tō ye' a, e' mé ye' tō ie'pa a as ie'pa dō wēs wák ekōl ã es, wēs

be' ena ye', se' dör eköl è es. ²³ Ye' bàtse buaë ie'pa mik, ñies be' bàtse buaë ye' mik. Es idir as ie'pa dō mokië wes wák eköl è es. E' dör es, e' tã ká i' wakpa wã ijcherdaë tō be' tō ye' patkë'. Ñies ie'pa wã ijcherdaë tō be' éna ye' ttōkatapa dalër tajë wes be' éna ye' dalër es.

²⁴ “A yéwō, be' tō ie'pa me' ye' a. Ye' kī ikiane tō aishkuō tã ie'pa dōmi ye' tã, wé ye' tso' eë, as ie'pa tō olo me' be' tō ye' a, e' saù. Kam ká i' yör, etã wake' be' éna ye' dalër tajë, e' kuekī olo e' me'bak be' tō ye' a. ²⁵ A Yéwō, be' dör yësyësë. Wépa kē tō be' dalōië esepa kē wã be' suule, erë ye' wã be' suule. Ñies ie'pa ikkëpa wã ijcher tō be' tō ye' patkë'bitü. ²⁶ Ye' tō ie'pa a ikkayë' tō be' dör yi, e' kkachekeiyō ie'pa a as ie'pa ñi dalëritsō wes be' tō ye' dalëritseke es, ñies as ye' dō senuk ie'pa er a.”

18

Judiowak tō Jesús klō'wéwã

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Jesús tté S'yë tã one, tã imía ittōkatapa tã di'la kiè Cedrón, e' wishët. Ie'pa de wé kal klō tso' tkëule eë. ² Eë Jesús krá ñi dapa'uk ittōkatapa tã, e' kuekī Judas tō ie' wōmekettsã, e' wã ká e' suule buaë. ³ E' itōkī Judas demi eë Roma ñippōkwakpa tã tajë. Ñies Skëköl wé, e' shkëkipa de ie' tã. E'pa patké judiowak sacerdotepa wōkirpa ena farise-owakpa tō. Ie'pa de Judas tã bö'wō kī ena kuàtak sí wōñarke tajë ese kī, ñies tabè damirak iwã tajë. ⁴ Ì wamblërketke ie' tã, e' kōs jcher buaë ie' wã, e' kuekī ie' dettsã tã ichaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tö?

⁵ Ie'pa iiüté:

—Jesús Nazaret wak, e' yuleke sa' tö.

Jesús tö iché:

—Ye' idir.

Judas tö ie' wömekettsa, e' tso' ñippökwakpa ta.
⁶ Mik Jesús tö iché: “Ye' idir”, e' wösha ta ie' skéurak tsikka ta ianerörak iski. ⁷ Jesús tö iskà chaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tö?

Ie'pa tö iiüté:

—Jesús Nazaret wak.

⁸ Jesús tö iskà iüté:

—Ye' tö ichétke a' a tö ye' idir. A' ye' yuleke, e' ma wépa tso' ye' ta, e'pa múat bër.

⁹ Ie' tö iché es as ttè yè'itö iyë a, e' wà tkö. Ie' tö iyë: “wépa mé be' tö ye' a, esepa kë weinuk yës.”

¹⁰ Eta Simón Pedro wa tabè shkö, e' yéttsaitö ta sacerdote kibi kanè méso, e' kukuöña ulà bua'kka téttsa, e' kiè Malco. ¹¹ Jesús tö iché Pedro a:

—Be' tabè blöwane ikkuölit a. Ye' Yë tö íyi bacha'bacha i' mé ye' a, e' ta ¿wes e' kë yepawayö?

Jesús mítser Anás wörki

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Eta Roma ñippökwakpa ena iwökir kibi ena Skököl wé shkékipa tö Jesús klö'wéwa muéwa iulà a. ¹³ Ta itsémirakitö kewe Anás u a. Anás dör Caifás nuaki. Duas e' wa Caifás dör judiowak sacerdote kibi. ¹⁴ Caifás e' tö iyë' judiowak wökirpa a tö buaë idir ie'pa a tö wëm eköl ë ttèwa ie'pa ulitane skéie.

Pedro iblé tö kë ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro ena Jesús ttökata skà eköl, e'pa bül mirwā Jesús itökj. Ittökata tso' Pedro wapieie, e' suule buaë sacerdote kibi wā, e' kuekj ie' dewā buaë Jesús tā sacerdote kibi upa ā. ¹⁶ Èrē Pedro atē dur u'rki ukkō tkēr kañikā ee. Etā ittökata suule sacerdote kibi wā, e' biteane ttök tayē tso' ukkō kkö'nuk e' tā as Pedro döwā. Etā es Pedro dewā. ¹⁷ Etā tayē dur ukkō kkö'nuk, e' tö Pedro ā ichaké:

—¿Yēne be' dör wēm klōnewā e' klé?

Ie' tö iiüté:

—Au, ye' kë dör iklé.

¹⁸ Ká dör sešēē, e' kuekj sacerdote kanè mésopa ena Skököl wé shkēkipa tö bö' batséka baiklè. Eē Pedro de bö' baiklök ñies ie'pa tā.

Sacerdote kibi tö Jesús chaké

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás bak sacerdote kibi e' tö Jesús chaké ittökata kī ena ttè wa ie' s'wöbla'weke, e' kī.

²⁰ Jesús tö iiüté:

—Kēkraë ye' tté sulitane kukua. Kēkraë ye' tö s'wöbla'wé se' ñi dapa'wo wé kōs ā ena Skököl wé ā wé sulitane ñi dapa'uke ee. Kë ye' wā ì yēule akir.

²¹ ¿Iök be' tö ye' chaké? Ì chéyō e' jcher wēpa wā ye' ttsēule ichök, esepa wā. Ie'pa ā ichakö.

²² Mik e' ché Jesús tö, etā Skököl wé shkēkipa eköl tö ie' ppé iwō kī iulatō wa tā iché iā:

—¿Wēs be' tö sacerdote kibi iütèmi es?

²³ Jesús tö iiüté:

—Ì chéyö, e' dör suluë, e'ma ichö wé isulune. Erë ì ché ye' tō e' dör moki, e' ta çì kī be' tō ye' ppé?

²⁴ E' ukuöki ta Anás tō Jesús patkēmi moule Caifás ska', e' dör judiowak sacerdote kibi.

Pedro tō ibléne tō kë ie' wa Jesús suule

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ E' dalewa Pedro duria bö' baiklök ta ichakérakitō:

—¿Yēne be' dör wēm klōnewa e' klé eköl?

Ie' iiüté:

—Au, ye' kë dör ie' klé.

²⁶ E' ukuöki ta sacerdote kibi kanè méso kukuöña tēa' Pedro tō, e' yami eköl tō ie' a iché:

—Ye' tō be' sué ie' ta, kal klō tso' tkēule ee.

²⁷ Pedro tō iskà bléne ta e' wōshā ta dakro ane.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Bla'mi, diwö tskirketke, etā Jesús yéttsarakitō Caifás u a tsēmi judiowak wökir kiè Pilato, e' ska'. E' kë dör judiowak. Ie' tkēuleka Roma wakpa wa judiowak wökirie. Eē ie'pa tō Jesús tsēmi. Judiowak éna Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwö tkō'wak, e' kuēki ie'pa kë e' ia'wakka. Ie'pa a ta shkēwa yi kë dör judiowak ese u a e' dör ñá, e' kuēki ie'pa kë dē'wa Pilato u a. ²⁹ E' kuēki ie' dettsa ie'pa ta ttök, ta ie'pa a ichakéitō:

—¿Ì kī a' tō wēm e' kcateke?

³⁰ Ie'pa tō iiüté:

—Wēm e' kë tō íyi sulu wamblōpa, e'ma sa' kë wa ie' mēne be' ulà a.

³¹ Ie' tō ie'pa a iché:

—Itsúmine ta ishuló wes a' wakpa ttè dalöiëno e' tö ichè es.

Erë judiowak wökirpa tö iché:

—Kè sa' a kawö mène s'ttökwa.

³² Mik e' ché ie'pa tö es, eta e' wa Jesús tö wes ie' duörawa e' yé', e' wà tka.* ³³ Pilato míane weshke ta Jesús kiéitö ta ichakéitö:

—¿Be' dör judiowak blú?

³⁴ Jesús tö iché ie' a:

—¿E' chaké be' tö be' wák er wa, ö yile tö ye' ché be' a e' kuëki?

³⁵ Pilato tö iiuté:

—¿Ttsëskua ta ye' dör judiowak? Be' wák ditséwopa ena sacerdote wökir kibipa, e'pa wa be' debitu ye' a shulè. ¿Ì sulu wamblébö?

³⁶ Jesús tö iiuté:

—Moki ye' dör blu', erë ì blúie ye' tso' e' kè dè'ka ká i' k̄i. Imú dör es, e'ma ye' ttökatapa ñippömi as judiowak wökirpa kè tö ye' klö'wèwa. Erë ì blúie ye' tso' e' kè dè'ka ká i' k̄i.

³⁷ Eta Pilato tö ie' a ichaké:

—¿E'ma moki be' dör blu'?

Jesús tö iiuté:

—Tö, wes be' iché e'ma es idir. Ye' dör blu'. Ye' kune' ká i' a ttè moki e' choie, e' kuëki ye' dè'bitu. Wépa éna ttè moki dalër esepa kos tö ye' ttè iüteraë.

³⁸ Pilato tö ie' a ichaké:

—¿Ì dör ttè moki?

* **18:32** Juan 3.14 ena 12.32 saú.

Pilato tö iché tö Jesús ttöwə
(*Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25*)

Pilato tö ichaké one tə ie' skà dettsə ttök judiowak tə, tə ichéitö ie'pa a:

—Ye' kě wə ì sulu kune Jesús k̄i. ³⁹ Erē a' wöblanewatke tö mik A' Yēpa Yērulune Egipto e' kəwö tkö'wəke, etə s'wötəule e' yekettsə ěmine ye' tö eköl. ¿A' k̄i ikiane tö a' blú e' ěmiyö?

⁴⁰ Ie'pa tö iitə́tə aneule:

—¡Ie' kě wöttsaar! ¡Barrabás wöttsöo sa' a!
(Barrabás e' dör akblökwak.)

19

¹ Etə Pilato tö Jesús ppök patké tsa' bata daloie wa. ² Roma ñippökwakpa tö dika'kicha yué wöshkie tə itkékarakitö Jesús wökir k̄i blu'ie. Nies ie'pa tö datsi' daloshdalosh ese iékā ik̄i blu'ie iwayuoie. ³ E' ukuök̄i tə idewarak tsinet ie' o'mik tə iché ia:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' mú kəwö tkö buaë!
Tajē ie'pa tö ippé iwö k̄i.

⁴ Pilato dettsəne tə iskà ché judiowak a:

—Isaú, ye' mía itsukbitu as a' wə ijchər tö ye' kě wə ttè kune ie' kkatoie.

⁵ Etə Jesús dettsə dika'kicha yöule wöshkie, e' tkēulekā iwökir k̄i tə ipaiēule blu' datsi' daloshdalosh ese wə. Pilato tö iché:

—I' dör wēm e'. A' tö isaú.

⁶ Mik sacerdotepa wökirpa ena Skököl wé shkēkipa tö Jesús sué, etə ie'pa tö iché aneule:

—¡Iwötöwə krus mik! ¡Iwötöwə krus mik!

Pilato tö iché ie'pa a:

—Ye' kě wə ì ttè kune ie' k̄i, e' kuek̄i itsúmine, iwötöwə a' wákpa tö krus mik.

⁷ Judiowak wökirpa tö iché ie' a:

—Sa' wä ttè dalöiëno tso', e' tö ichè ie' kawöta ttèwä, ie' e' yè' tö ie' dör Skëköl Alà e' kuëki.

⁸ Mik e' ttsé Pilato tö, etä ie' kī suane taië. ⁹ Ie' míane u shuä tä Jesús a ichakéitö:

—¿Wé be' datse?

Erë Jesús kë wä iiütëne yës. ¹⁰ Pilato tö iché ie' a:

—¿Iök be' kë ttö ye' tä? ¿Be' kë wä ijcher tö ye' a kawö tso' be' wötowä krus mik ö be' omine?

¹¹ Jesús tö iiuté:

—Skëköl kë wä kawö meule be' a, e' ma be' kë a wes ye' onuk. E' kuëki wépa tö ye' me'ttsa be' ulä a, e' pa kī inuí tso' be' tsata.

¹² Etä Pilato tö ibikeitséka taië tö wes ie' a Jesús armimine, erë judiowak tö iché ie' a aneule:

—Be' ie' émine, e' tä be' mía romawak wökir kibi e' bolök. Wé e' chö tö ie' dör blu', ese dör se' wökir kibi e' bolök.

¹³ Mik e' ttsé Pilato tö, etä Jesús tsuk patkéitö u'rki. E' ukuöki tä ie' e' tkéser s'shulo kulé kī. E' atë uitö kī kiè hebreoie Gabatá eë (e' wä kiane chë uitö yöule ák wa). ¹⁴ E' dör Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wëke e' chki es, diwö detke bata a ekkë. Etä Pilato tö iché ie' pa a:

—¡I' dör a' blú!

¹⁵ Erë ie' pa tö iché aneule:

—¡Ittöwä! ¡Ittöwä! ¡Iwötöwä krus mik!

Pilato tö ie' pa a iché:

¿Ima a' ibikeitsè tö ye' tö a' blú ttèwami?

Sacerdotepa wökirpa tö iiuté:

—Sa' blú eköl ë, e' dör romawak wökir kibi.

16 Eta ie' tö iwé Jesús ta wes ie'pa ki ikiane es. Ie' tö iméttsa ñippökwakpa ulà a wötèwà krus mik ta ie'pa wà imítser.

Jesús wötéwarakitö krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

17 Eta Jesús e' yéttsa Jerusalén, krus kueramiiitö michoë ká kiè S'wökirdiche eë (ká e' kiè hebreoie Gólgota). 18 Eë ie'pa tö iwöté krus mik. Ñies wëpa böl sulusipa wötëne krus mik wì'kë iq'kë, Jesús ate ie'pa shushäë. 19 Pilato tö ishtök patké kaltak ki, e' batséwarakitö Jesús krus mik. Ikitule e' tö ichè: “T' dör Jesús Nazaret wak dör judiowak blú e'.” 20 Wé ie' wötéwarakitö krus mik, e' ate Jerusalén tsinet, e' kuëki taië judiowak tö ikitule e' sué. Ikitule ttè mañatökicha wa: hebreoie, latinie ena griegoie. 21 E' kuëki judiowak sacerdotepa wökirpa tö iché Pilato a:

—Kë ishtar tö ie' dör judiowak blú. Ishtö tö ie' e' chö tö ie' dör judiowak blú.

22 Erë Pilato tö iiüté:

—Ì shtétke ye' tö, e' shtétkeyö, iméattkeyö es.

23 Roma ñippökwakpa tö Jesús wötéwà krus mik, e' ukuökì ta ie'pa tö idatsi' blatélor ie'pa tkël a. Erë Jesús datsi' batsië e' ate. Datsi' e' yöule alabo, 24 e' kuëki ie'pa tö iché ñi a:

—Kë se' tö ijchèlor. Mishka inuk ákwöla wa isuöie tö yi ulà a iatmi.

Es itka wes itso' kitule Skököl yëkkuö ki es, e' tö ichè: “Ye' datsi' blabatsélor ie'pa tö ñi a, ta inérak

ákwöla wa isuöie tö yi ulà a ye' datsi' batsië e' atmi.”* Es Roma ñippökwaipa tö iwé.

²⁵ Krus o'mik Jesús mì ena imila ena María dör Cleofás alaköl ena María Magdala wak e'pa iëter.

²⁶ Mik Jesús tö imì ena ittökata dalër taië ie' éna, e'pa sué iëter ee, eta ichéitö imì a:

—A tayë, se be' alà dur.

²⁷ Eta ie' tö iché ttökata ñe' a:

—Se be' mì dur.

Es ittökata ñe' wä Jesús mì mítser kkö'nè ie' u a.

Jesús duowa

(*Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49*)

²⁸ Jesús wä ijcher buaë tö ì uk ie' dë'bitu, e' wakaneone. Ñies ttè kitule Skököl yëkkuö kī, as e' wä tkö, e' kuëkī ie' tö iché: —Ye' er sine.

²⁹ Eta ee tkā' tkër, e' a vino shköshköë tso'. E' wa ie'pa tö suiyök nuwéka, ta itkéka kal kië hisopo, ese ulatska kī, ta itkéwa ie' kkö a. ³⁰ Ie' tö ikuyé ta ichéitö:

—Ì kos uk ye' dë'bitu, e' wakaneonetke.

E' ukuökī ta ie' e' wöéwa ta iwiköl émiitö, es iduowa.

Jesús nu tkérakitö ichane a kuaböt wa

³¹ Kawö e' wa, judiowak e' katablöke Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wekerakitö bule es, e' yöki. Bule es e' dör eno diwö. Erë eno diwö e' batseitseke taië shute ie'pa tö, e' kuëkī ie'pa wökirpa kë kī ikiane tö pë' wötëulewa krus mik, esepa nu mèat dö bule es. E' kuëkī ie'pa tö ikié Pilato a tö itu' puqlor patkö as iduölur bet ta inú

* 19:24 Salmo 22.18

öwarakitö iski wötèwà. ³² Età Roma ñippökwakpa mìa, tã wëm kewe e' tu' péwà, e' ukuöki tã ñies ièköl wötènewà Jesús tã krus mik, e' tu' péwà. ³³ Erë mik ie'pa de Jesús ska', etã ie'pa tã isué tã iduowátke. E' kueki ie'pa kě wà itu' panewà.

³⁴ Erë ñippökwak eköl, e' tã Jesús nu àr e' tké kuaböt wa ichane a tã pé ena di' dettsa. ³⁵ E' kos tka, e' sué ye' tã ye' wák wöbla wa, e' chök ye' tso' a' a. Ì chekeyö, e' dör moki. Ye' wà ijcher tã e' dör moki. Ipakekeyö a' a as a' erblö ie' mik. ³⁶ E' kos tka as ì tso' kitule Skèköl yèkkuö ki e' wà tkö, e' tã ichè: “Ie' diché kě parpawà yës.”† ³⁷ Ikitule skà tã ichè: “Ie' tkèule kuaböt wa, e' sueraë ie'pa tã.”‡

Jesús nu wötéwà ie'pa tã pö a

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ E' ukuöki tã wëm de eköl kiè José Arimatea wak, e' dör Jesús klé eköl, erë ie' suane judiowak wökirpa yöki, e' kueki ie' dör iklé eköl kě jcher yi wà ese. Ie' tã Pilato a kawö kié Jesús nu tsukmi blè. Pilato tã ie' a ikéwö mé, etã ie' mìa tã Jesús nu mítser iwà. ³⁹ Nicodemo dè'rö ttök Jesús tã nañewe, e' wák debitu José tã. Kapöli tso' s'nu patioie as kě inurwà bet, e' debitu Nicodemo wà dõ kilo dabom mañayök (30) ekkè. Kapöli e' shütule kiö masmas kiè mirra ena áloe ese wa. ⁴⁰ Ie'pa bøl tã Jesús nu patrèwà datsi'tak batsjè bua'buá saruru nuulekà kapöli e' wa wës judiowak wöblar es. ⁴¹ Wé Jesús du'wà krus mik, eë tsinet kal klö tso' tkèule. E' a ákuk tso' biule et s'nu blóie, erë kam s'nu blèria.

† 19:36 Salmo 34.20 ‡ 19:37 Zacarías 12.10

42 Pö e' ate tsinet wé Jesús dunewā ee, ñies ju-diowak eno diwö dōketke, e' kueki ie'pa tō Jesús nu blé ee.

20

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Eno diwö, e' bule es bla'mi, ká ià ttsettseë ta María Magdala wak míā wé Jesús nu blēne ee. Ie' tō isué tō ák wa ákuk kkō wötēule, e' sinettsa bánet. ² Ie' tunemi bet wé Simón Pedro ena Jesús ttökata skà tso' ee. Ittökata e' dalëritsök ie' bak taië. Ta ichéitō ie'pa a:

—¡Yile wa Skëképa nu minetser! ¡Kë sa' wā ijcher tō wes ie'pa tō iwé!

³ Ie'pa míyal pō a. ⁴ Ie'pa böl tunemirak, erë Jesús ttökata ñe' tunemi bet Pedro tsata, e' kueki ie' demi kewe pō a. ⁵ Ee ie' e' wöewa ta iká sué ákuk shuā. Jesús nu kë ku'. Ie' tō datsi' wa Jesús nu parratewā e' ë sué, erë kë ie' minewā ákuk a iweblök. ⁶ Ie' itöki Simón Pedro debitū míwā ákuk a ta ñies e' ë suéitō. ⁷ Ñies datsi'tak wa Jesús wökir monewā, e' suéitō wörrat tēr bánet. ⁸ Jesús ttökata de kewe, e' míwāñak ákuk a ta isuéitō ta iklō'wéitō tō mokí Jesús shkenekane. ⁹ Kam ie'pa éna iwà arwā tō Jesús kawōta shkenukkane wes ikitule Skëköl yëkkuö kī es. ¹⁰ E' ukuöki ta ittökata böl míyalne wé ikapökerö ee.

María tō Jesús sué shkeulekane

(Marcos 16.9-11)

¹¹ María iù dur ákuk kkō a. Ie' iukeia ta ie' e' wöewa ká sauk ákuk a. ¹² Eta Skëköl biyöchökwakpa

suéitö bȫl idatsi' saruruë, e'pa tular wé̄ Jesús nu bak tër ee. Eköl tkër wé̄ iwökir bak tër ee, iëköl tkër wé̄ iklö bak tër ee. ¹³ Ie'pa tö María ā ichaké:

—A tayë, ¿ī iëitseke be' tö?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' Këkëpa nu minetsër yile wā. Kë ye' wā ijcher tö wes ie'pa tö iwé.

¹⁴ E' wöshā tā María wötrée tā ee Jesús dur. Ie' tö isué erë ie' kë wā isunewā tö Jesús idir. ¹⁵ Jesús tö ie' ā ichaké:

—A tayë, ¿ī iëitseke be' tö? ¿Yi yuleke be' tö?

María tö ibikeitsé tö ee idur e' dör kal klö tso' tkëule, e' kanéukwak, e' kuëki ie' tö iché ie' ā:

—A këkëpa, be' wā iminetsër, e' tā ichö ña wé̄ be' tö iblé, as ye' mi' itsuk.

¹⁶ Etā Jesús tö iché ie' ā:

—¡A María!

Tā María e' wötrée tā ichéitö ie' ā hebreoie:

—¡Rabuni! (e' wā kiane chë: “S'wöbla'ukwak”)

¹⁷ Jesús tö iché ie' ā:

—Ye' öwa. Kam ye' mi'ka ye' Yë ska', e' kuëki kë ye' wöklö'wāriā. Erë be' yú ichök ye' ttökatapa ā tö ye' mi'kekane ye' Yë ska', e' dör a' Yë ñies. Ie' dör ye' Këköl, a' Këköl ñies.

¹⁸ Etā María Magdala wak mīā Jesús ttökatapa ska', tā ichéitö: “Ye' tö Skëkëpa sué.” Ñies ì kos ché Jesús tö ie' ā, e' pakéneitö Jesús ttökatapa ā.

Jesús e' kkaché ittökatapa ā

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹ Eno diwö, e' bule es nañewe tā Jesús ttökatapa tular ñita u etkue ë̄ ā. Ie'pa suane judiowak wökirpa yöki, e' kuëki ie'pa u wékkö wötë'tkër

darërë. Erë e' bet ta ie'pa tö isué tö Jesús de dur ie'pa shuá. Ie' tö ie'pa shké'wé ttè i' wa:

—¡A' senú bërë!

²⁰ Mik e' ché one ta ie' tö iulà ena ichane shká'ule, e' itō kkaché ie'pa a. Eta ittōkatapa ttsë'ne buaë tö Skëképa suéne ie'pa tö ttsë'ka. ²¹ Ie' tö iskà ché ie'pa a:

—¡A' senú bërë! Wēs ye' Yě tö ye' patkë'bitu ká i' a ie' ttè pakök, es ye' tö a' patkémi ye' ttè pakök.

²² Ie' tö ie'pa wöiké siwa' wa ta ichéitō ie'pa a:

—Wiköl Batse'r kiōwā buaë a' tö a' er a. ²³ Yi kī íyi sulu nuí tso', ese olo'yé a' tö, e' ta ñies Skëköl tö ilo'yeraë iki. Yi kī íyi sulu nuí tso', ese kë olo'yane a' wā, e' ta ñies Skëköl kë tö ilo'yepa iki.

Tomás tö Jesús suéne ttsë'ka

²⁴ Jesús ttōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e' eköl kiè Tomás, e' kiè ñies Dídimō. Ie' kë ku' imalepa ta mik Jesús dè'dur ie'pa shuá eta.

²⁵ E' kuęki ie'pa tö iché ie' a:

—Sa' tö Skëképa sué.

Erë Tomás tö ie'pa a iché:

—Ye' kë wā iulà shká'ule clavo wa, e' itō sune, ye' kë wā ye' wák ulatska patkënewā itō a, ye' kë wā ye' ulà patkënewā ichane shká'ule e' a, e'ma ye' kë tö yi ttè klō'wepa yēs.

²⁶ Ká de pāköl, eta Jesús ttōkatapa skà iēnene iu a, eta Tomás tso'ñak ie'pa ta. U wékkō wötē'tkēr, erë Jesús skà dedurne ie'pa shuá, ta ichéitō ie'pa a:

—¡A' senú bërë!

²⁷ E' ukuökī ta ichéitō Tomás a:

—Be' ulatska patkōwā ye' ulà shka'ule a, eta isaú. Be' ulà patkōwā ye' chane shka'ule e' a. Kē ibikeitsaria bōtbōt. ¡Iklō'ú!

²⁸ Eta Tomás tō iiüté:

—¡Be' dör ye' Blú! ¡Be' dör ye' Këkö!

²⁹ Jesús tō iché ie' a:

—Be' ye' sué, e' kuëki be' erblé ye' mik. Erë wépa erblé ye' mik, erë kë iwā ye' sune, ¡ayëcha buaë esepa!

Yëkkuö i' wà dör i' es

³⁰ Ì kë or yi a ese o' taië Jesús tō ittōkatapa wörki ikkachoie tō yi dör ie', ese kibiie kë kitule yëkkuö i' ki. ³¹ Erë yëkkuö i' shtekeyö as a' tō iklō'ù tō Jesús dör Skëkö! Alà pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Ñies ishtekeyö as sene michoë dō a' ulà a, a' erblō ie' mik e' wa.

21

Ittōkatapa kul tō Jesús suéne ttsë'ka

¹ E' ukuöki tã Jesús e' kkachéne ittōkatapa a batsöri kiè Tiberias, e' kkömik. E' pakè dör i' es:

² Ittōkatapa ñi dapa'wé eë, e'pa dör Simón Pedro, Tomás (e' kiè ñies Dídimó), Natanael (e' dör ká kiè Caná atë Galilea e' wak), Zebedeo ala'r bōl tso'ñak, ñies Jesús ttōkatapa skà bōl tso'ñak. ³ Simón Pedro tō iché ie'pa a:

—Ye' mía nima klö'uk kla' wa.

Ie'pa tō iiüté:

—Sa' mi'keñak be' tã.

Eta ie'pa míyal tã ie' iékarak kanò a. Erë e' nañewe ie'pa kë wā nima klōone yës. ⁴ Mik ká ñirketke, eta Jesús demi batsöri kkömik, erë

ittökatapa kē wā ijcher tō ie' idir. ⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—A wēpa, ¿a' nima klöne?

Ie'pa tō iūté:

—Au, kē sa' wā iklöne yēs.

⁶ Etā ie' iché:

—A' kla' uyō ulā bua'kka kke, etā nima klördaë.

Etā ie'pa tō iuyé tā iwā klöne tajē, kē dē'kaia ie'pa kī. ⁷ Etā ittökata dalēr tajē ie' éna, e' tō iché Pedro a:

—¡Skëkëpa Jesús idir!

Mik Simón Pedro tō ittse tō Skëkëpa Jesús idir, etā bet idatsi' iékaneitō, ie' dur kiparuó ë mik kanëblök e' kuëkī. Etā ie' e' ppée di' a ulaiklémi dōmi Jesús ska'. ⁸ Jesús ttökatapa malepa wā kanò datse batsōri kkōmik, kla' wā deka chië, e' kueratse enaëna. Ie'pa tso' kukuie batsōri kkō a, cien metro ekkë, e' kuëkī ie'pa tō kla' kueratse. ⁹ Mik ie'pa e' yëttsa kanò a, etā ie'pa tō isuë bö' ñarke, e' kī nima me'r etō. Ñies pan tso'. ¹⁰ Etā Jesús tō iché:

—Nima klö'wé a' tō, e' wele tsúbitu.

¹¹ Simón Pedro e' iéka kanò a tā ikla' wā deka chië nima blublu ë wa, e' yëttsaitō ká sí kī. Nima dōka cien eyök kī dabom skeyök kī mañatō (153). Nima e' dör tajē, erë ikla' kē butsolone. ¹² Jesús tō ie'pa a iché:

—A' shkō chkök.

Ie'pa wā ijcher tō Skëkëpa Jesús idir, e' kuëkī ie'pa kē wā ie' a ichakine tō ¿be' dör yi? ¹³ E' ukuökī tā ie' mía bö' kkōmik tā pan ena nima klö'wëitō blaté méitō ittökatapa a.

¹⁴ I' tā mañatökicha Jesús e' kkachéne ittökatapa a ishkenëkane e' ukuökī.

Jesús tté Pedro ta

¹⁵ Ie'pa chké ɔne ta Jesús tö ichaké Simón Pedro a:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne, ye' ttökatapa malepa éna ye' dalër, e' tsata?

Pedro tö iüté:

—A Këképa, be' wa ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesús tö iché ia:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wes obeja kkö'nukwakpa tö iobejala kkö'neke buaë es.

¹⁶ Jesús tö iskà chakéne:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne?

Pedro tö ie' a iché:

—A Skëképa, be' wa ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesús tö iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wes obeja kkö'nukwakpa tö iobejala kkö'neke buaë es.

¹⁷ Jesús tö Pedro a iskà chakéne i' ta ide mañatökicha.

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne?

Jesús tö Pedro a ichaké mañatökicha, e' kueki Pedro erianeka. Ie' tö Jesús iüté:

—A Skëképa, i' kos jcher be' wa. Be' wa ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesús tö ie' a iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wes obeja kkö'nukwakpa tö iobejala kkö'neke buaë es. ¹⁸ Mokí ye' tö be' a ichè tö mik be' bak duladula, eta be' wák e' paiöke ena be' mi'ke wé be' wák shkak eë. Erë mik be' dewa wö'kela siarëla, eta be' ulà shulöraë ta o'ka tö be' ki datsi' ieraë ta be' tseramiitö wé be' kë shkak eë.

19 Ttè e' wa Jesús tò iwaché Pedro a tò wēs ie' duōrawa, e' wa ie' tò Skëköl kikeraka. E' ukuökì ta Jesús tò iché ia:

—Be' e' tkōwā darërë ye' ttökataie këkraë.

Ittökata dalër taië Jesús éna, e' pakè

20 Pedro e' wōtrée tò isué tò Jesús ttökata dalër taië ie' éna, e' datse ie'pa itökì. Mik Jesús ttökatapa bata chka' ie' ta, etā ittökata e' e' tkésēr tkēr Jesús o'mik ta ie' a ichakéitō, “A Skëkëpa, çyi tò be' wōmerattsā?” 21 Mik Pedro tò isué Jesús ttökata e' datse ie'pa itökì, etā ie' tò Jesús a ichaké:

—A Skëkëpa, be' ttökata datse se' itökì çì tkōmi e' ta?

22 Ie' tò iüté:

—Ye' kì ikiane tò ie' at ttsë'ka dō mik ye' dōne ekkë, e' ta çwēs e' de be' yökì? Be' e' tkōwā darërë ye' ttökataie këkraë.

23 Ttè e' kuëkì Jesús ttökata e' tté tìnëkà iyamipa shuā, tò kë iduōpawā. Erë Jesús kë wā iyëne tò kë iduōpawā. È ie' tò iché: “Ye' kì ikiane tò ie' at ttsë'ka dō mik ye' dōne ekkë, e' ta çwēs e' de be' yökì?”

24 Jesús ttökata e' tso' ttè i' pakök a' a, e' tso' ttè i' shtök yëkkuö i' kì. Sa' wā ijchër tò ttè i' dör mokië.

25 Jesús tò ì skà o' taië, e' kōs shtōpa yëkkuö kì, e'ma ye' iklō'wé tò yëkkuö kitule e' kōs kë chōpaka ká i' a.

lxxxv

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca